

Mladi korisnici Gradske knjižnice Solin: mišljenja i prakse vezane uz knjižnične programe i usluge

Perić, Jasminka

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:966439>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-19**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

Sveučilište u Zadru

Odjel za informacijske znanosti

Diplomski sveučilišni studij informacijske znanosti (jednopedmetni izvanredni)

Jasminka Perić

**Mladi korisnici Gradske knjižnice Solin: mišljenja i prakse vezane
uz knjižnične programe i usluge**

Diplomski rad

Zadar, 2023.

Sveučilište u Zadru

Odjel za informacijske znanosti

Diplomski sveučilišni studij informacijske znanosti (jednopedmetni izvanredni)

Mladi korisnici Gradske knjižnice Solin: mišljenja i prakse vezane uz knjižnične programe i usluge

Diplomski rad

Studentica:

Jasminka Perić

Mentor:

Doc. dr. Mirko Duić

Zadar, 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Jasminka Perić**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Mladi korisnici Gradske knjižnice Solin: mišljenja i prakse vezane uz knjižnične programe i usluge** rezultat mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mogega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mogega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 5. srpnja 2023.

Sažetak

Prošla 2022. godina je proglašena Europskom godinom mladih, a Mjesec hrvatske knjige koji se u Hrvatskoj tradicionalno odvijao od 15. listopada do 15. studenoga je bio posvećen upravo mladima. Tema mu je bila Generacija K što je ukazivalo na podjelu generacija (generacija Y, generacija Z.) s naglaskom na knjigu i knjižnicu uz geslo „Misli na sebe-čitaj“.

Budući da je Solin prema posljednjem popisu stanovništva proglašen najmlađim gradom u Republici Hrvatskoj, ovim radom se pokušalo saznati koje su knjižnični interesi i navike mladih korisnika Gradske knjižnice Solin u cilju unaprjeđenja postojećih knjižničnih usluga za mlade te ostvarivanje njihovog većeg potencijala. Doprinos istraživanja je mnogostruk: osim što donosi stavove mladih o njihovim knjižničnim interesima i navikama, pruža i smjernice kako unaprijediti postojeće te uvesti nove koje bi doprinijele boljoj posjećenosti mladih u knjižnici.

Ključne riječi: mladi, knjižnične prakse i interesi, narodna knjižnica

Sadržaj:

1. Uvod.....	1
2. Mladi u digitalnome dobu	2
2.1. Dobna određenja mladih.....	2
2.2. Generacija Z, digitalni urođenici	4
2.3. Informacijski izvori generacije Z.....	5
2.4. Produljena mladost.....	5
3. Poslovanje narodnih knjižnica.....	8
3.2. Narodne knjižnice u suvremeno doba.....	9
3.3. Pojedini aspekti knjižničnog poslovanja.....	11
3.4. Potražnja za knjižnicama	12
3.5. Značaj narodnih knjižnica	13
4. Mladi kao korisnici narodnih knjižnica	15
4.1. Računala i pristup internetu	18
4.2. Posuđivanje knjiga	20
4.3. Istraživački kapaciteti.....	20
5. Mladi i čitanje	22
5.1. Istraživanja o čitanju	23
6. Rad s mladima u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj	29
6.1. Korisni programi i aktivnosti za mlade u knjižnici	32
6.2. Rad s mladima u Gradskoj knjižnici Solin	36
7. Istraživanje	38
7.1. Metodologija istraživanja	38
7.2. Rezultati istraživanja	38
7.3. Rasprava.....	52
8. Zaključak.....	56
9. Literatura:.....	57
Summary	61
Young users of the Solin City Library: opinions and practices related to library programs and services	Error! Bookmark not defined.

Popis tablica:

Tablica 1. Prikaz rezultata o knjigama koje se najviše čitaju.....	46
Tablica 2. Mišljenje ispitanika o posjedovanju dovoljne količine literature koje čitaju	47
Tablica 3. Mišljenje ispitanika o tome koje bi knjige Knjižnica trebala imati u svojem fondu	47
Tablica 4. Mišljenje ispitanika o radu Studijske čitaonice	48
Tablica 5. Zadovoljstvo radom knjižničnog osoblja i pomoći u korištenju knjižničnih usluga	49
Tablica 6. Događanja koja posjećuju u knjižnici	49
Tablica 7. Mišljenje ispitanika o vrsti događanja koja bi posjećivali u knjižnici	50
Tablica 8. Radionice koje pohađaju u Knjižnici	50
Tablica 9. Mišljenje ispitanika koju bi radionicu posjećivali u knjižnici, a koje trenutno nema	51
Tablica 10. Prijedlozi ispitanika za unapređenje rada knjižnice	51

Popis grafikona:

Grafikon 1. Spol ispitanika.....	38
Grafikon 2. Razlozi posjeta knjižnice.....	39
Grafikon 3. Mreže preko kojih mladi prate knjižnicu	40
Grafikon 4. Ocjena ponude knjižne građe	40
Grafikon 5. Ocjena ponude elektroničke građe	41
Grafikon 6. Ocjena ponude multimedijalne građe	42
Grafikon 7. Ocjena kulturno-animacijskih aktivnostknjižnice.....	43
Grafikon 8. Ocjena kreativnih radionica Knjižnice	44
Grafikon 9. Ocjena rada studijske čitaonice Knjižnice	44
Grafikon 10. Ocjena radnog vremena Knjižnice	45

1. Uvod

Važna korisnička skupina u narodnim knjižnicama su djeca predškolskog uzrasta, kao i učenici osnovne škole, ali se ista takva važnost ne daje starijoj djeci i mladima tj. adolescentima. Razlog za to može biti u tome što se kod ove skupine ponekad smanjuje zainteresiranost za knjižnicom (ukoliko su je imali kao djeca u ranijoj dobi) ali i u samim knjižnicama koje toj korisničkoj skupini ponekad ne pružaju njima zanimljive sadržaje i usluge (Stričević, Jelusić, 2010).

Upravo polazeći od pretpostavke da knjižnice ne pružaju zanimljive sadržaje i usluge za mlade, pristupilo se ovome radu. Cilj je bio istražiti njihove knjižnične prakse i navike kako bi se poboljšale postojeće sadržaje i usluge te uvelo neke druge koje ne postoje, a mladi korisnici bi ih željeli. U istraživanju se koristilo metodom web upitnika, a nekolicini mladih koji posjećuju ogranke Knjižnice je podijeljen i upitnik u tiskanome obliku.

Rad ima teorijski i istraživački dio. U teorijskom dijelu rada su prikazana dobna određenja mladih, kao i karakteristike generacije Z. tj. digitalnih urođenika te istraživanja o informacijskim izvorima ove generacije. Također, tu je i kratka povijest narodnih knjižnica, a prikazan je i rad s mladima u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj te programi i aktivnosti za mlade, poput čitateljskog kluba.

Istraživački dio rada opisuje rad s mladima u Gradskoj knjižnici u Solinu. U tom je dijelu prikazano istraživanje provedeno u Gradskoj knjižnici u Solinu, metodologija istraživanja te rasprava o rezultatima istraživanja i zaključak rada.

2. Mladi u digitalnome dobu

2.1. Dobna određenja mladih

Pod mladima se smatraju osobe koje su u vremenu mladosti što označava razdoblje izvan djetinjstva i dobi odraslih. Tada mladi sazrijevaju uz niz važnih promjena fizičke i socijalne naravi. U fizičke promjene spadaju spolno i intelektualno sazrijevanje, dok su društvene razvoj ličnosti te pronalaženje svoje pripadnosti društvu, a to se dobiva putem međusobnih odnosa s roditeljima i prijateljima.

Ukoliko se mladalaštvo sagledava kao biološka kategorija, tada se upotrebljava i naziv adolescencija. To je razdoblje u kojem mladi nailaze na niz poteškoća čije rješavanje ih dovodi do ostvarivanja njihove osobnosti. Mada dob određenja adolescencije nije čvrsto definirana, pretežno obuhvaća drugo i početak trećeg desetljeća života. Pernar tako ističe razdoblje predadolescencije (od 10. ili 11. do 12. ili 13. godine), razdoblje rane adolescencije (od 13. do 16. godine) i razdoblje kasnije adolescencije (od 17. do 21. ili 22. godine) (Buretić et al, 2008).

Graovac ističe kako je razdoblje adolescencije od otprilike 9. ili 10. godine te sve do 22. ili 24. godine, ali naglašava kako je dob adolescencije šira i svake godine ima raniji početak i kasniji završetak što je karakteristika visokorazvijenih društva. Do preuranjene adolescencije dolazi zbog „bombardiranja“ spolnim i erotičnim poticajnim sredstvima što plasiraju elektronski mediji, a navedeno ima utjecaj na puno raniji početak puberteta od 10. do 11/12. u djevojčica za razliku od normalnog puberteta između 13. i 14. godine. To isto vrijedi i za mladiće koji su u pubertetu od 9. godine života.

Prerani pubertet potaknut je erotikom preko reklama, televizije, interneta, novina i filmova (Ninčević, 2009). Također, razlog što se pomaknula gornja granica adolescencije je produženo školovanje koje rijetko završi prije 24. godine, a uvjet je samostalnosti (Graovac, 2010).

Ninčević naglašava da se naziv adolescencija pretežno upotrebljava kao razdoblje kada mladi iz djetinjstva prelaze u dob odraslih te naglašava kako njezina dobna granica nije čvrsta nego odstupa zavisno o povijesnom i kulturološkom aspektu. Utjecaj na adolescenciju ima i klima, pa će mladi koji žive u toplijim klimama u nju stupiti prije onih iz područja hladnijih klima (Ninčević, 2009).

Iako među znanstvenicima ne postoji suglasnost o dobnim granicama adolescencije, ona postoji kada su u pitanju njene glavne karakteristike (Maleš, 1995). U tome razdoblju dolazi do promjena koje su fizičke, motoričke, psihičke i društvene naravi. Pod fizičke promjene u adolescenciji se smatra tjelesno sazrijevanje za kojega Maleš kaže da je to rast u visinu, ispružanje kosti i uvećanje mišića adolescenta te razvitak unutarnjih organa koji često nije u skladu s vanjskim rastom pa dolazi do glavobolja, vrtoglavica i nesvjestica. Značajna fizička promjena u adolescenciji koja je razlog spolnog napredovanja mladih je pojačan rad žlijezda i izlučivanje spolnih hormona. Kod dječaka tada dolazi do dlakavosti na licu, nogama i podlakticama, produbljenoga glasa, dok se kod djevojaka primjećuju veće grudi i širi bokovi (Maleš, 1995).

U motoričkom pogledu, adolescenti su nespretni jer upravo u adolescenciji dolazi do njihovog naglog i neujednačenog rasta. Imaju potrebu za vremenom u kojem će se prilagoditi svome tijelu koje u početku doživljavaju kao strane. Zbog motoričkih spretnosti prihvaćeni su i od svojih vršnjaka, stoga im je to jako važno, pa tijekom godina postaju sve spretniji (Rudan, 2004).

U adolescenciji se razvija pamćenje koje je sve bolje, kao i inteligencija koja je važan faktor kod formiranja ličnosti, sposobnosti uključivanja u društvo. Što se tiče promjena u psihičkom pogledu kod adolescenata, karakterizira ih emocionalna nestabilnost, kratkotrajna stanja nemira, promjene kod ponašanja koje pokazuju u pobuni protiv autoriteta roditelja i držanju neprijateljskoga odnosa prema odraslima (Rudan, 2004).

Na društvenome polju, mladi se pak rastaju od roditeljskog autoriteta i više su usmjeravaju na vršnjake. Velika većina mladih u adolescenciji otkriva buduće zvanje, a na taj način stječu ekonomsku neovisnost koja je bitan faktor kada se osamostaljuju od roditelja. U tome periodu su im također važni odnosi sa vršnjacima istog spola, a traže i odgovore na neka životna pitanja koja se ne usuđuju postaviti dok njihovi vršnjaci na njih ne znaju odgovor (Rudan, 2004).

Manjina adolescenta ne uspijeva se pozabaviti razvojnim zadaćama adolescencije, dijelom zbog genetskog potencijala, dijelom zbog neriješenih zadataka u ranim razvojnim fazama prije puberteta, zbog psihopatologije roditelja ili zbog jednog od mnogih aspekata disfunkcionalne obitelji (Graovac, 2010).

2.2. Generacija Z, digitalni urođenici

Po mišljenju demografa svaka generacija ima svoje karakteristike koje je razlikuju od ostalih (Cerinski, 2020). Prof. fizike i matematike Tomislav Cerinski u svome tekstu „Izazov odgoja net generacije“ donosi podjelu generacija prema Fernandezu Cruz i Maria Diaz prema kojoj stanovnike u SAD-u dijeli na: „tradicionaliste, tj. tiha generacija-rođeni do 1945., baby boomer generaciju - rođeni od 1946. do 1964., X generacija - osobe rođene između 1965. i 1976. godine, poznatije još pod nazivom „izgubljena generacija“, okarakterizirana velikim nivoom skepticizma, Y generacija - rođeni između 1977. i 1995. - rasno i etički raznolika generacija, publika kojoj pomaže brzo širenje kabelske televizije, satelitskih programa, Z generacija - rođeni 1996. i kasnije - generacija koja koristi tehnologiju i zahtijeva prilagođena predavanja“ (Cerinski, 2020).

Današnje studente kojima je obrazovanje od vrtića do fakulteta obilježeno učenjem uz nove tehnologije (računala, videoigrice), obrazovni konzultant Marc Prensky, naziva digitalni urođenici, a one koji nisu odrasli u digitalnom svijetu - digitalne pridošlice. Ukoliko se djecu odraslu u digitalnom dobu ne motivira „njihovim“ medijima, neće im se moći privući pažnju na gradivo. To teško polazi za rukom nastavnicima koji spadaju u digitalne pridošlice jer ne razumiju jezik *urođenika* koji imaju svoj posebni način izražavanja. Uz to digitalni urođenici, najčešće rade u internetskom okruženju, više vole sliku od teksta, brzo primaju informaciju, a često rade i više poslova u isto vrijeme (Prensky, 2001).

Prema Prenskyju (2001), suvremeni mladi ljudi su digitalni domoroci, jer nikada nisu iskusili život prije Interneta. Nijedna druga generacija nije živjela u eri u kojoj je takva tehnologija vrlo lako dostupna u jako mladoj dobi (Prensky, 2001). S tehnološkim napretkom u multimediji, s tehnologijama kao što su su tableti, pametni telefon (koji kombinira mobitel, media player, kamere i internetske mogućnosti u jedan uređaj), društveni mediji i televizori ravnog ekrana, generacija Z navikla je na interakciju i komunikaciju u svijetu koji je povezan u svakom trenutku (Tacoli, 2012).

Na mlade generacije Z utjecao je sve veći raskorak u prihodima i smanjenje srednje klase. Mnogi su događaji rezultirali generacijom koja potencijalno cijeni fiskalnu odgovornost, toleranciju prema drugima, obrazovanje, fleksibilnost zapošljavanja i sposobnost umrežavanja. Međutim, najvažniji čimbenik koji ovdje treba uzeti u obzir jest korištenje tehnologije od strane digitalnih urođenika. Nijedna generacija nije pokazala razinu znanja ili udobnosti s tehnologijom u tako ranoj dobi kao generacija Z (Palley, 2012).

2.3. Informacijski izvori generacije Z

Na sveučilištu Nelson Mandela i Sveučilištu Fort Hare anketirano je ukupno 390 ispitanika kvantitativnim i kvalitativnim metodama. Najviše ispitanika, njih 82,3% bilo je od 18-23 godine, dok je prosječno vrijeme korištenja knjižnice bilo dva sata dnevno. Čak 75% ispitanika nije imalo udžbenike za obrazovne module za koje su prijavljeni, samo 13% ispitanika svakodnevno posjećuje knjižnicu, pri čemu su većina učenika (170 ili 44,3%) povremeni korisnici, a tek 5,2% ispitanika koristi knjižnicu između 7 i 10 sati (Salubi et al., 2018). Za dva prosječna sata koja se dnevno provedu u korištenju resursa knjižnice, može se zaključiti da se većinom troše na pristup bežičnom internetu, budući da je to najkorišteniji resurs među ispitanicima, dok je informacijska pismenost knjižnična usluga koju najmanje koriste studenti preddiplomskog studija. Mnogi su ispitanici tijekom rasprava u fokus grupama naveli da ne procjenjuju većinu izvora informacija koje su dobili s interneta, a mnogi studenti nisu imali vještine potrebe za procjenu tih resursa. Nadalje, savjetovanje s fakultetskim knjižničarima za pomoć oko zadataka i usmjeravanje prema relevantnim informacijskim resursima nije usluga koju koristi većina studenata. Knjižničari, ispitanici, vjeruju da bi, budući da se živi u informacijsko doba, trebalo osigurati više elektroničkih izvora nego tiskanih materijala na policama. Ovaj prijedlog je u suprotnosti s pogledima većine preddiplomskih korisnika knjižnice koji još uvijek preferiraju korištenje tiskanih izvora informacija (Salubi et al., 2018). Korištenje elektroničkih baza podataka i e-dnevnika također je vrlo slabo među studentima. Većina baza podataka e-knjiga zahtijeva instaliranje specijaliziranih čitača na računalo, a ispis je ograničen na određeni broj stranica. 62% ispitanika navodi da su im knjižnice osigurale tražene informacije. Prijašnji su istraživači identificirali nedostatak financija kao jedan od glavnih izazova koji opterećuju knjižnice u nabavi novih izvora informacija. Inferencijalni statistički nalaz otkriva da učenici s manje knjiga više posjećuju knjižnicu. Većina ispitanika posjećuje knjižnicu radi učenja uz pomoć knjiga/tiskanih časopisa dok se ostatak služi ispitnim pitanjima, rječnicima i enciklopedijama. To je dokaz da se korisnici knjižnice još uvijek oslanjaju na knjižnicu za informacijske izvore koji im nisu nadohvat ruke. Međutim, 38% ispitanika bili su nezadovoljni knjižnicom i smanjili su broj posjeta jer im ne pruža potrebne informacije (Salubi et al., 2018).

2.4. Produljena mladost

Pojam produljene mladosti ili post-adolescencije se može objasniti na nekoliko načina. Profesor Hugh Cunningham (2000.) objasnio je četiri faze u odnosima između mladih i

njihovih roditelja tijekom posljednjih 250 godina. Analizirao je odgovarajuće trendove dobi u kojoj mladi napuštaju domove i život s roditeljima.

U prvoj fazi, koja se protezala od osamnaestog do početka devetnaestog stoljeća, mladi su vrlo rano napuštali roditeljski dom i to u dobi od 14 godina. Napuštanje doma označavalo je prelazak i preuzimanje službe u drugoj obitelji. Djevojke su preuzimale sve kućanske poslove, a dječaci su radili u poljoprivredi. Cunningham navodi kako je razlog bio taj što nije bilo posla za mlade ljude koji su ostali živjeti sa svojim roditeljima.

Druga faza započela je industrijalizacijom koju je okarakterizirao duži suživot roditelja i djece. Ova je faza dosegla vrhunac početkom dvadesetog stoljeća. Djeca su bila glavni doprinositelji obiteljske ekonomije zbog činjenice da je dječji svijet bio u potpunosti povezan sa odraslim svijetom. Mladi su imali jako nisku razinu seksualne aktivnosti zbog osjećaja obveze prema roditeljima, a to je bio doprinos kućanstvu u bilo kojem smislu.

Treća faza započela je oko Drugog svjetskog rata i završila sredinom šezdesetih godina dvadesetog stoljeća. U ovom prijelaznom razdoblju prisutna su dva ključna fenomena: produljeno školovanje i viša dob stupanja u brak. Ravnoteža međugeneracijskih odnosa unutar obitelji počela se preokretati. Osjećaj da su djeca dužna svojim roditeljima slabio je kako je obiteljska disciplina popuštala, a želje djece i mladi sve su se više uzimale u obzir kako bi bili sretniji.

Četvrta ili posljednja faza započela je početkom osamdesetih godina prošloga stoljeća. U tom je razdoblju trend komprimirane tranzicije u odraslu dob i brzog prijelaza iz jedne faze u drugu preokrenut u potpunosti. Cunningham tvrdi da je to zbog toga što mladi ljudi produžuju svoje obrazovanje kao odgovor na manje obećavajuće izgleda za zapošljavanje. To ih ne sprječava da napuste dom, ali njihov odlazak poprima potpuno drugačije značenje od onoga što je imao početkom dvadesetog stoljeća. Napuštanje roditeljskog doma više nije označavao da se mladi uživljavaju u uloge odraslih. U ovom tumačenju prijelaza u odraslu dob tijekom posljednjih stoljeća, temeljni čimbenik je promjena odnosa moći unutar obitelji.

Cunninghamova analiza razvoja međugeneracijskih odnosa bacilo je novo svjetlo na pitanje mladenaštva. Pojava spomenutog životnog razdoblja također je odgovarala preokretu u osjećajima obveze unutar obitelji. Osjećaj bezbrižne neodgovornosti koji je opisao Parsons stoji u suprotnosti s osjećajima dužnosti koji su, prema Cunninghamu, bili odgovorni za ponašanje djece i mladi u prvoj polovici dvadesetog stoljeća.

Post-adolescencija može se zamisliti kao pogoršani obrat u odnosu vrijednosti svake generacije i osjećaja obveze među njima. Raširila se ideja da adolescencija nije nužno kratko i bolno prijelazno razdoblje između dva relativno duga razdoblja. Razvili su se novi izrazi koji označavaju novi stav i novo životno razdoblje (Béjin, 1983).

3. Poslovanje narodnih knjižnica

3.1. Povijest narodnih i drugih knjižnica

Vjeruje se da su se prve knjižnice pojavile prije pet tisuća godina. Veliku ulogu knjižnice su počele dobivati u doba klasične antike. Znanstvenici su pronašli arhive u sobama hramova u Sumeru, a sastojale su se od glinenih pločica s najranijim oblikom pisma koji datira iz 2600. godine prije Krista. Također, otkriveno je nekoliko drevnih egipatskih hramskih zapisa na papirusu, a postoje i dokazi o knjižnicama u drevnom sumerskom gradu Nippuru iz otprilike 1900. pr. Krista (Abu Rayhan Al Birouni, 2004).

Dokumenti u prvim knjižnicama sadržavali su ključna saznanja o izgradnji gradova i rastućim društvima. Međutim, ti su drevni zapisi odigrali još jednu važnu ulogu – stvorili su položaj knjižničara. Dužnost drevnih knjižničara sastojala se u tome da ljudima omoguće pristup sačuvanim informacijama (Strocka i Volke, 2003).

Knjižnice su polako postajale obilježja velikih gradova, uključujući Carigrad ili Ninivu. Navedene institucije su prvenstveno bile namijenjene zaštiti dokumenata od oštećenja uzrokovanih elementarnim nepogodama ili ratovima. Rijetko su bile otvorene za javnost, isključivo u određenim situacijama i kada bi im vladari to dopustili, gostujući znanstvenici mogli su doći proučavati i kopirati razne teme iz pohranjenih dokumenata. Uloga knjižničara i dalje je bila vezanje ljudi i zabilježenih informacija (Strocka i Volke, 2003).

Za razliku od grčkih knjižnica, čitatelji Rimskog Carstva imali su izravan pristup svicima, a čitanje se obično obavljalo unutar zgrade. Knjižnice su u većini slučajeva bile lijepo izgrađene, a sastojale su se od spremišta i čitaonice. U nekim je knjižnicama bila moguća i posudba, ali to nije bilo uobičajeno. Rimske knjižnice postale su mjesto gdje su autori svoja djela puštali u javnost, čitajući ih naglas publici. Neka od tih čitanja dogodila su se na javnim mjestima koja obično posjećuju aristokrati, poput kupelji, kazališta ili čak na Forumu Romanumu.

Rimljani su stavili puno veći naglasak na izgled knjižnica zahvaljujući hedonističkom načinu razmišljanja mnogih careva i aristokrata. Na knjižnice su gledali kao na znak vlastitog bogatstva, inteligencije, slave, kulture i sofisticiranosti. Jedna od najpoznatijih rimskih knjižnica, koja također predstavlja te vrijednosti, je Celzova knjižnica u Efezu, sagrađena

početkom 2. stoljeća nove ere. Jasno slavi bogatstvo i karijeru svog donatora, rimskog senatora Tiberija Julija Celsusa Polemaeana (Casson, 2001).

U ranom srednjem vijeku počinju se razvijati samostanske zajednice i samostanske knjižnice. To su bile vjerske ustanove koje su također funkcionirale kao centri učenja, potičući redovnike i redovnice na učenje i molitvu. Glavna uloga knjižnica bila je čuvati prikupljeno znanje i pružiti ga ljudima u samostanu.

Redovnici su aktivno sudjelovali u stvaranju i prikupljanju različitih tekstova. Samostanske knjižnice uglavnom su se sastojale od svetih spisa, filozofskih spisa i nešto svjetovne literature, prvenstveno antičkih pjesnika. Knjige su se izrađivale od pergamenta, papirusa, a u rijetkim slučajevima i od papira. Slova u knjigama bila su bojana raznim bojama, a najviše su dominirale crvena i plava (Haven, 1962).

Prosvjetiteljstvo je donijelo nove pojmove i ideje, ističući slobodu, individualizam i napredak. Intelektualno razmišljanje je u tom razdoblju bilo na vrhuncu, što je rezultiralo napretkom u raznim aspektima života, uključujući umjetnost i književnost. Te su okolnosti naravno pogodovale i razvoju knjižnica, osobito ako se osvrnemo na put koji je do te točke vodio. Zahvaljujući izumu Gutenbergove tiskare (1440. godine) i vjerskoj reformaciji u Europi u 16. stoljeću, knjige su se počele širiti na narodnim jezicima, što je rezultiralo masovnim porastom popularnosti književnosti ne samo među najbogatijima, već i u širem društvenom sloju. Izvorne, rukom pisane knjige polako su postajale muzejski eksponati i širili su se tiskani formati (Stockwell, 2001).

Krajem 19. i početkom 20. stoljeća vlade su počele financirati javne knjižnice javnim porezima. To je rezultiralo golemom promjenom – institucije su konačno postale jedinstveno otvorene. Knjižnice su imali priliku posjećivati svi, bez obzira na socijalni status, i nitko više nije morao plaćati ulaz. Ukratko, razdoblje od prosvjetiteljstva do početka 20. stoljeća bilo je ključno za unapređenje knjižnica. To je bilo povijesno razdoblje u kojem je nastao knjižnični sustav kakav danas poznajemo.

3.2. Narodne knjižnice u suvremeno doba

Narodne knjižnice su informacijska središta lokalnih sredina koja nude brz pristup svim vrstama znanja i informacija, promiču cjeloživotno učenje i služe kao glavna središta za obrazovanje, kulturu i informacije, kao i za poticanje mira i duhovnog blagostanja. Podržavaju formalno i cjeloživotno obrazovanje, razvijaju i jačaju navike čitanja među

djecom i mladima, potiču kreativnost, promiču svijest o kulturnoj baštini, predstavljaju kulturne razlike i osiguravaju pristup kulturnim izvedbama u svim izvedbenim umjetnostima. Narodna knjižnica izgrađuje demokratsko društvo jer nudi usluge namijenjene zadovoljavanju obrazovnih i informativnih potreba pojedinca te pružanju zabave u slobodno vrijeme. Prostori i mjesta druženja važni su, posebno u zajednicama s malo drugih mjesta za susrete ljudi. Zato se ponekad nazivaju "dnevnim boravkom u zajednici" i mogu poslužiti kao pozitivno društveno iskustvo. Najveću mrežu narodnih knjižnica u Hrvatskoj čine Knjižnice grada Zagreba (Narodna knjižnica : IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga. / priredila radna skupina Sekcije za narodne knjižnice na čelu s Philipom Gillom, Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003).

U Hrvatskoj je 2020. godine bilo 1638 knjižnica, zaposlenih 4000 knjižničara, 33, 2 milijuna naslova knjižne građe te 874 tisuće članova. Nijedna knjižnica se još nije zatvorila. Štoviše, početak Mjeseca hrvatske knjige svake godine se obilježi u jednoj od novih knjižnica. Tako bi se ubrzo trebala otvoriti knjižnica u Vinkovcima, a u Splitu u kvartu Mejaši svoj prostor dobiti knjižnica za djecu i mlade (Leskur-Staničić, 2022).

Američka knjižničarska udruga (ALA) ulogu knjižnica tretira kao dio 'jednakosti pristupa informacijama' kao dijela etičkog opredjeljenja profesije da nikome ne bi smjele biti uskraćene informacije zato što si ne može priuštiti troškove knjige ili časopisa, imati pristup internetu ili informacijama u bilo kojem od njegovih različitih formata (ALA, 2009).

Knjižnice nude pristup velikom broju knjiga od kojih je većina dostupna za posudbu svakome tko posjeduje odgovarajuću iskaznicu knjižnice. Odabir knjiga u knjižnici naziva se njezinom zbirkom i obično uključuje razna djela popularne beletristike, klasika, publicistike i referentnih djela, knjiga od javnog interesa ili o kojima se javno raspravlja te pretplate na popularne novine i časopise. Većina knjižnica nudi miran prostor za čitanje, poznat pod nazivom čitaonice. Posuđivači također mogu ponijeti knjige kući, pod uvjetom da ih vrate u određeni dan i iste kakve su bile u trenutku posudbe. Ako se posuđena knjiga vrati kasno, knjižnica ima pravo naplatiti malu knjižničnu kaznu, iako su neke knjižnice posljednjih godina ukinule kazne.

Oko dvije trećine knjižnice u SAD-u sada pruža pristup e-knjigama i digitalnoj knjižnici kao i tiskanim knjigama (Hoffman i sur, 2012). Mnoge knjižnice nude pomoć posuđivačima pri odabiru knjiga putem stručnih knjižničara Službe za savjetovanje čitatelja (Forsyth i sur, 2014).

Narodne knjižnice također pružaju knjige i druga djela namijenjena djeci i mlađim uzrastima. Spomenuta djela često su smještena u posebnom dijelu knjižnice poznatom kao dječja knjižnica i o njima brine specijalizirani dječji knjižničar. Web stranice namijenjene djeci s online edukativnim igricama i programima posebno osmišljenima za mlađe korisnike knjižnica postaju sve popularnije (McCook i sur, 2018).

Međuknjižnična posudba je praksa poznata kada knjižnice međusobno posuđuju knjige. Posudba omogućuje knjižnicama da posjetiteljima omoguće pristup zbirka drugih knjižnica, posebno onim rijetko korištenim, specijaliziranim knjigama i/ili knjigama koje se više ne tiskaju. Knjižnice unutar istog sustava, kao što je županijski sustav, mogu posuđivati svoje knjige jedna drugoj. Isto tako, knjižnice u različitim državama također mogu koristiti praksu međuknjižnične posudbe.

Izbor, kupnja i katalogizacija knjiga za zbirku, njega i popravak knjiga, organizacija knjiga u knjižnici, savjetovanje čitatelja, upravljanje članstvom i posudbom tipični su zadaci za narodnog knjižničara, informacijskog stručnjaka s diplomskim obrazovanjem ili iskustvom u knjižničnoj i informacijskoj znanosti (Rubin, 2010).

Knjižnice predstavljaju različite stvari za različite ljude i iako se korištenje knjižnica smanjilo tijekom godina, one su još uvijek popularno i važno mjesto. Knjižnice su više od središta za skladištenje knjiga i časopisa - one su nuklearna točka društva koja povezuje društvene i kulturne događaje, obrazovne resurse i udomiteljstvo za marginalizirane. Ljudi dolaze gledati filmove, koristiti usluge tiskanja ili sudjelovati u knjižkim, matematičkim ili debatnim klubovima. Štoviše, mnogi posjetitelji donose svoja prijenosna računala i rade na projektima i različitim radnim zadacima. Početkom 2000-ih predviđalo se da knjižnice nemaju budućnost. Međutim, napravile su sjajan posao prilagodivši se i iskoristivši svoju misiju pružanja svima pristupa informacija i usklađivanja s potrebama društva (ALA, 2007).

3.3. Pojedini aspekti knjižničkog poslovanja

O modernizaciji knjižnica

Neke su knjižnice unaprijedile svoje usluge uključivanjem digitalnih alata i uređaja kako bi bile privlačnije potencijalnim posjetiteljima i zadovoljile posjetitelje koji se vraćaju. Primjeri digitalnih uređaja i alata koji su uključeni u ove knjižnice su e-knjige, e-čitači, računala,

tableti i Wi-Fi. Sve je to bio ključni korak da knjižnice postanu modernije i omogućće jednostavan pristup digitalnim informacijama (Morse, 2019).

Knjižnice pomažu svima

Nadalje, knjižnice su univerzalna središta koja svakome omoguććuju pristup informacijama. Jednak pristup svima temeljna je vrijednost knjižnica; dakle, uključuje pomoć pojedincima iz različitih sredina i jednake mogućnosti za samoobrazovanje ili osobni razvoj. Knjižnice mogu posebno pomoći zajednicama i pojedincima u potrebi. Sposobnost da se posjetiteljima ponudi pristup internetu i uređajima kao što su javna računala pomaže pojedincima i zajednicama da prošire svoje znanje i poboljšaju skup vještina. Statistički gledano, narodne knjižnice imale su značajan utjecaj na živote ljudi u potrebi; tri četvrtine ljudi koji posjećuju knjižnice u SAD-u žive u kućanstvima čija je zarada manja od 25 000 dolara godišnje (Onwuemezi, 2017).

Radni prostor

Javne knjižnice služe i kao slobodno mjesto gdje se možete sastati sa svojim timom ili otići sami raditi na projektima, čitati ili gledati filmove. Opuštajući i neutralni namještaj privlačan je posjetiteljima koji imaju želju za provođenjem vremena u knjižnici i korištenjem knjižničnog prostora. Dakle, narodna knjižnica nije samo puna korisnih i besplatnih informacijskih resursa, već je i besplatan radni prostor (Onwuemezi, 2017).

3.4. Potražnja za knjižnicama

Iako je brzina društvenih promjena iznimno brza i zapanjujuća, postoji budućnost za narodne knjižnice. One će i u budućnosti biti relevantne i tražene budući da statistike pokazuju da su još uvijek značajna središta zajednice; Utvrđeno je da je posjet knjižnici daleko najčešća kulturna aktivnost Amerikanaca. U 2019. godini odrasli Amerikanci izvijestili su da su u prosjeku išli 10,5 puta u knjižnicu, što je učestalost koja premašuje njihovo sudjelovanje u osam drugih uobičajenih aktivnosti u slobodno vrijeme. Na temelju toga se može reći da će knjižnice i dalje biti važne u smislu mogućnosti dobivanja točnih informacija, pristupa besplatnim radnim prostorima, kao i pristupa društvenim i kulturnim događanjima. Knjižnice će nastaviti prelaziti iz središta informacija u središta kulture, stoga neće služiti samo kao informacijski centar, već će posjetiteljima pružati i umirujući radni prostor, e-alate, radionice i

još mnogo toga (Yale Tribune, 2019). S obzirom na to da su neke knjižnice tijekom pandemije COVID-a 19 bile fizički zatvorene, to je rezultiralo hitnim pronalaženjem mogućih rješenja. Narodne su knjižnice na krizu odgovorile na kreativan način: nekoliko je festivala knjige i događanja postalo online. Najveća knjižnica na svijetu – Kongresna knjižnica Washingtona, D.C. – održala je svoj 20. godišnji festival virtualno (Kaplan, 2020).

Kako bi i dalje ostale relevantne, knjižnice bi trebale biti fleksibilne i odgovoriti na nove potrebe i izazove koji bi se mogli pojaviti. Članak o sadašnjosti i budućnosti knjižnica sugerira potrebu za stvaranjem makerspacea ili radionica u kojima posjetitelji knjižnice mogu raditi na projektima i surađivati. Važno je usredotočiti se na pružanje prostora posjetiteljima knjižnice u kojima mogu slobodno raditi na svojim osobnim projektima ili poslovima. Ostali načini da knjižnice ostanu relevantne je kreiranje relevantnih radionica/tečajeva za djecu, studente i posjetitelje knjižnice (Librarian to Librarian, 2018). Također, ključno je povezati se s društvom putem digitalnih kanala i podsjetiti sve na temeljne vrijednosti koje podržava knjižnica. Jednostavan, ali učinkovit plan bio bi da se narodne knjižnice angažiraju i objavljuju na svojim kanalima društvenih medija informacije o svojim uslugama i o tome kako sve mogu pomoći svojoj zajednici. To bi omogućilo snažnije veze s njihovim zajednicama, a samim time i više potencijalnih posjetitelja koji se vraćaju. Slično tome, mnogi su knjižničari pojačali potrebu za dostupnim e-knjigama, tabletim i e-čitačima (Librarian to Librarian, 2018).

3.5. Značaj narodnih knjižnica

Narodne knjižnice imaju i predstavljaju sigurno okruženje u kojem se potiče i inkubira razvoj pojedinaca i zajednice. Ponekad se knjižnica pogrešno predstavlja "samo" kao mjesto za nabavu knjiga i istraživačkih informacija, ali ona je mnogo više od toga. Knjižnice imaju mnogo različitih usluga, programa i tehnologija koje pružaju posjetiteljima. Ti su resursi vitalni za narodnu knjižnicu, međutim, ključni integralni čimbenik je zajednica.

Javna knjižnica prilagođava se specifičnim potrebama svoje zajednice slušajući posjetitelje. Stvaranje javne knjižnice koja „govori“ potrebama zajednice, omogućuje javnosti da knjižnicu vidi kao „svoju“ što će je učiniti željenim mjestom za sve dobne skupine (Raven, 2006).

Sjajan primjer za to dolazi iz nedavnog članka „Izvan knjiga – knjižnice u Aucklandu čine budućnost” gdje knjižnične usluge uključuju satove jezika te reo ili māori. Ovo se izravno

odnosi na potrebe njihove zajednice, budući da ovim jezikom govori narod Māori, autohtono stanovništvo na Novom Zelandu. Ova inicijativa ne bi nužno poslužila ili bila potrebna knjižnicama bilo gdje drugdje, ali važno je shvatiti da postoje specifične i jedinstvene karakteristike zajednice i prilagoditi svoje usluge njima (Ourauckland, 2019).

No također je poželjno da knjižnice slušaju savjete, trendove ili informacije izvan svojih zajednica i u svoje poslovanje uključuju programe iz najsuvremenijih javnih knjižnica diljem svijeta.

Knjižnice će uvijek imati koristi od davanja prioriteta fleksibilnosti i njegovanja sposobnosti mudre prilagodbe u hodu. To je ono što omogućuje da se narodne knjižnice promatraju kao entitet koji unosi inovacije u zajednici. Iako je usklađenost između knjižnice i zajednice značajna, knjižnice ne bi trebale prestati graditi globalne mreže, sudjelovati na konferencijama i dopuštati razvoj kroz profesionalne kontakte. Sve je to kapital koji knjižnice mogu vratiti u svoje zajednice (Murray, 2009).

4. Mladi kao korisnici narodnih knjižnica

Mladi su različiti od ostalih dobnih skupina, ali isto tako, različiti su i jedni od drugih (Hunt, 2017). S obzirom u kojem su životnom stadiju, imat će različite prioritete kako prema životu, tako i u odnosu na knjižnicu. Prema američkim ekspertima, mladi, osim onih koji su odrasli odlazeći u knjižnicu, ne znaju što žele i što mogu nabaviti iz knjižnice. Općenito, puno ljudi bez obzira na godine ne shvaća što moderne knjižnice nude. Stereotip da su knjižnice samo neke organizirane ostave knjiga u kojima rade tihi knjižničari i dalje može spriječiti dio mladih potencijalnih korisnika da ikad kroče kroz vrata knjižnice. Mladi u dobi od 18 do 29 godina, bez obzira jesu li svjesni sadržaja kojeg nudi knjižnica, žele mjesto i priliku za upoznavanje novih ljudi, mjesto i priliku za učenje novih stvari (osobito kod tendencije napretka u poslovnim karijerama), mjesto za pristup besplatnom internetu i naravno, mjesto u kojem su dostupne knjige bile one u fizičkom ili digitalnom obliku (Hunt, 2017).

U IFLA-inim Smjernicama za knjižnične usluge za mladež se mogu naći teorijske i praktične ideje kojima je cilj pomoći knjižnicama ispunjavanje potreba mladih za obrazovanjem, informacijom, kulturom i rekreacijom na način koji odgovara njihovom razvoju. Smjernice polaze od pretpostavke kako je mladost posebno razdoblje u životu, iako knjižnične usluge za mlade nemaju sve zemlje. Mladi moraju imati usluge iste kvalitete poput ostalih kategorija stanovništva, a ukoliko je moguće treba ih izgrađivati u suradnji sa samim mladima.

U UNESCO-ovom Manifestu za narodne knjižnice iz 1995. godine stoji da je narodna knjižnica mjesto u kojoj se mogu zadovoljiti potrebe za obrazovanjem, kulturom i informiranjem. Ako gledamo poslanje knjižnice u odnosu na usluge za mlade, cilj im je pomoć svakome pojedinačno u ostvarenju važnog prijelaza iz djetinjstva do odrasle dobi. To se postiže tako što im se omogućuje pristup građi i stvaranju ozračja koje će zadovoljiti posebne potrebe mladih kako bi se ostvario njihov intelektualni, emocionalni i društveni razvoj.

Ovih deset ciljeva bi knjižnicama trebalo biti okvir razvoja usluga za mladež:

1. Poštivanje prava mladih na izbor informacija koje im trebaju, bez cenzure. Također knjižnice podržavaju mlade u slobodi korištenja knjižnične građe.
2. Program u knjižnici se učinkovito i usklađeno provodi s dobrim primjerima iz prakse.

3. Sredstva dobivena za programe i usluge mladih su ravnomjerno raspoređena.
4. Knjižničari su dobri poznavatelji razvoja mladih i građe za njihovu dob, kao i mladih s posebnim potrebama.
5. U knjižnici se nalazi veliki izbor moderne literature koja mlade zanima u cilju promocije cjeloživotnog obrazovanja, pismenosti i davanje motivacije za čitanje.
6. Knjižnica ima građu potrebnu za školovanje mladih.
7. U knjižnici će mladi naučiti vještine za upotrebu građe u knjižnici i pomoći im prilikom informacijskog i informatičkog usavršavanja.
8. Knjižnica će potaknuti razvoj mladih ljudi dozvoljavajući im sudjelovanje prilikom planiranja i realizacije programa i usluga za mlade u knjižnici te im dati šansu da samoinicijativno pruže pomoć i drugima.
9. Knjižnica će omogućiti mladima prostor baš za njih, a koji im je interesantan i koji je odraz njihovog životnog stila.
10. Knjižnica ima suradnju s raznim udrugama i organizacijama u sredini gdje se nalazi u cilju podržavanja svih oblika normalnog razvitka mladog čovjeka (Smjernice za knjižnične usluge za mladež, 2009. str. 10-13).

Mladima treba dozvoliti sudjelovanje u izboru knjižnične građe što može promicati knjižnične usluge i građu te pridonositi boljoj posjeti knjižnici.

Usluge koje se preporučuju:

„-slobodan pristup internetu

-osigurati referentne informacije koje mladim ljudima pomažu u učenju i osobnom razvoju

-ponuditi organizirane obilaske knjižnice da bi korisnici naučili samostalno se služiti knjižnicom te da bi se u njoj ugodno osjećali

-poučavati pismenosti i vještinama traženja informacija koristeći tiskane i elektroničke izvore

-ponuditi čitateljima savjetodavnu službu (pojedincima i skupinama)

-poticati korištenje svih vrsta građe

-ponuditi pomagala za pronalaženje građe i druge popratne materijale

- po potrebi olakšavati pristup građi koja ne postoji u fondu knjižnice te osigurati međuknjižničnu posudbu
- predstaviti knjižnične usluge za mladež u zajednici
- suradivati s drugim dobavljačima informacija i ponuđačima usluga u zajednici
- ponuditi usluge posebnim skupinama kao što su mladi ljudi s posebnim potrebama, maloljetni roditelji, mladi u odgojnim zavodima ili oni koji nisu u mogućnosti posjetiti knjižnicu iz različitih razloga“ (Smjernice za knjižnične usluge za mladež, 2009. str. 16-17).

Programi koji se preporučuju:

- „razgovori o knjigama, pričanje priča i predstavljanje knjiga
- debatne skupine i klubovi
- informativni programi s temama koje zanimaju mlade ljude (npr. zdravlje, izbor zanimanja, aktualni događaji)
- posjeti poznatih osoba (pisci, sportaši i značajne osobe iz zavičaja)
- kulturne priredbe (glazba, likovna umjetnost, kazalište)
- programi nastali u suradnji s ustanovama i skupinama koje djeluju u zajednici
- stvaralačke aktivnosti mladih (dramske skupine, pisano stvaralaštvo, TV, video)
- radionice na kojima se podučavaju različite vještine ili kreativne radionice
- čitateljske debate
- predstavljanje knjiga“ (Smjernice za knjižnične usluge za mladež, 2009. str. 17-18).

Kada se vrednuju programi i usluge za mlade uključeni su i kvalitativni i kvantitativni pokazatelji uspješnosti. Tako je pet temeljnih pokazatelja:

- „-posudba knjižnične građe za mlade po stanovniku
- izdaci iz proračuna knjižnice za nabavu knjižnične građe za mlade po stanovniku
- ukupan broj jedinica knjižnične građe za mlade po stanovniku
- obrtaj fonda, odnosno posudba po jedinici građe

-posjećenost programa po stanovniku“ (Smjernice za knjižnične usluge za mladež, 2009. str. 21-22).

Što se tiče dodatnih pokazatelja neki su uporaba građe u prostoru knjižnice, navodi korisnika koliko su uspješni programi i usluge, ankete ili razgovori gdje se od mladih pokušava saznati koliko su usluge u knjižnici razlog pozitivnih promjena u njihovim životima. Mnogo mladih ne zna što im knjižnica pruža, stoga je bitno knjižnicu promovirati na način koji će ih privući u knjižnice. To se može napraviti na mjestima gdje se oni okupljaju, pozivati ih na osmišljavanje knjižnične građe, poštivati njihove prijedloge, „organizirati natjecanja i promidžbene aktivnosti koje mladima daju prigodu da pokažu svoje znanje i sposobnosti, osmisлити promidžbenu građu koja odražava mladenačku kulturu i interese, a uključuju sport, poznate osobe, ljubav, maštarije, nove trendove i glazbu, promovirati knjižnicu u suradnji sa školama i drugim ustanovama u zavičaju“ (Smjernice za knjižnične usluge za mladež, 2009. str. 22-23).

4.1. Računala i pristup internetu

S rastućim brojem korisnika računala i interneta, možda bi prirodna pretpostavka bila da usluga korištenja računala u knjižnici i nije toliko bitna za mlade. Realnost je zapravo drugačija. Prema podacima jednoga američkog istraživanja, 97% mladih cijene usluge pristupa računalu i internetu u knjižnicama (Hunt, 2017). Postavlja se pitanje zašto je toliko bitno skupini mladih koja već ima računala i pristup internetu kod kuće da isto imaju i u knjižnici? Jedan od odgovora je da oko 20% ljudi nema računalo niti internet kod kuće, stoga je bitno da pristup mogu ostvariti u knjižnici kako bi razvijali svoje obrazovanje ili poslovnu karijeru. Drugi odgovor na postavljeno pitanje je da se možda radi o generaciji Y (Milenijalci). Prema istraživanju „Millennial Impact Project“, studije o generaciji Y, 93% ispitanika doniralo je novac neprofitnim organizacijama, a 21% ih je dalo tisuću ili više američkih dolara tijekom godine (Hunt, 2017). Preko 70% ispitanika je voljno donirati novac neprofitnoj organizaciji do koje im je stalo (Hunt, 2017). Zajednica je jako bitna generaciji Y. Bez obzira trebaju li računalo ili pristup internetu, oni znaju koliko im je to bitno u svakidašnjem životu i brinu o potrebi zajednice da ima pristup ovim tehnologijama.

Kako bi se zadovoljila uočena potreba za javnim računalima i internetom, važno je strateški plasirati i upravljati dostupnošću računala, računalnih mreža i tehnologija koje su na raspolaganju knjižnici. Nije potrebno kupiti najnovija računala; ono što je važno jest osigurati

da ona budu dostupna javnosti što je lakše i što je više moguće. Primamljivo je natrpati programski raspored knjižnice s puno predavanja o tehnologiji, zauzimajući tako javni računalni prostor. Knjižničari ne bi trebali popustiti ovom iskušenju. Nastava računala i tehnologije je važna, ali više od 80% javnih računala ne bi se smjelo koristiti u razredima više od 20% slobodnih sati. To će omogućiti dobru mješavinu nastave i javnog pristupa. Čak i ako novi odrasli korisnici-studenti imaju osobna prijenosna računala, oni često žive u domovima ili zajedničkim stambenim jedinicama, a knjižnice im mogu biti mirno mjesto za pregledavanje interneta daleko od vlastitog prostora. Zbog toga je ovoj skupini iznimno važno imati otvorenu bežičnu internet mrežu u knjižnici. Uz sve navedeno, važno je prilagoditi uvodne računalne sesije namijenjene starijim osobama. Kad ljudi pomisle na satove računala u knjižnici, tipična slika im je da je to mladi instruktor koji podučava starije osobe kako se koristiti računalnim mišem. Iako ovaj model zasigurno postoji i napreduje u svijetu knjižnica, važno je upamtiti da nemaju sve nove odrasle osobe računalne vještine koje su im potrebne za pravilno korištenje dostupne tehnologije. Dobro bi bilo takve za takve satove uključiti i prilagoditi tečajeve za korištenje Microsoft Office alata, alate za obradu teksta, pomoć pri pisanju životopisa i slično.

Mladi su više zainteresirani za posjećivanje knjižnica virtualno, preko internetske stranice ili druge usluge (Hunt, 2017). To ne odražava samo stalni, iako tihi, interes mladih za njihove knjižnice, već i njihovu želju da pristupe sadržaju knjižnice na više načina, uključujući fizički, na stolnim uređajima i na pametnim i mobilnim uređajima. Nije iznenađujuće da su nove tehnologije prioritet za nove odrasle osobe. Neki (iako ne svi) mladi ljudi su digitalni urođenici, odrastaju s računalima i pristupom internetu na dohvat ruke. Važno im je da su izloženi novim tehnologijama koje možda ne posjeduju ili s kojima ne dolaze u kontakt. Dio ovog interesa je samo znatiželja, dijelom je to uvjet za njih u njihovim budućim karijerama i njihovoj sposobnosti da izgledaju kompetentni i konkurenti svojim vršnjacima. Tehnologije poput 3D ispisa pokazale su se iznimno popularne među mladima, a programi koji uključuju kodiranje i stvaranje video igrica mogu biti ključni za budućnost mladih.

Jedna od ključnih stvari kod web stranice knjižnice je da su ona i njeni sadržaji lako dostupni. To podrazumijeva stvaranje web stranice prilagođene za korisnike koji joj pristupaju putem mobilnih uređaja. Razlog je u tome što su pametni telefoni prešli u većinsku upotrebu u odnosu na stolna računala (Hunt, 2017).

4.2. Posuđivanje knjiga

Mnogi mladi rado koriste tiskane knjige kako bi lako i brzo mogli prelistati na određenu stranicu i pogledati bilješke napisane vlastitim rukopisom. Fizičke knjige djeluju osobnije i stoga manje zastrašujuće. Podaci to potvrđuju- posjedovanje knjiga za posudbu u knjižnici mnogi mladi ispitanici smatraju vrlo važnim - njih 75% (Hunt, 2017). Dok isto izvješće pokazuje povećano čitanje e-knjiga među mladima, čitanje tiskanih knjiga među ovom skupinom ostaje prisutno (Hunt, 2017). Suprotno uobičajenom mišljenju, čini se da su djeca i maloljetnici više zainteresirani za tiskane materijale od svojih starijih kolega. Stoga ako želite pridobiti mlade, bitno je investirati u e-knjige. Ujedno je važno držati klasične knjige, osobito kad je u pitanju tehnologija, škola i podaci za poslovne karijere. Nadalje, dobra je ideja duplicirati zapise u obliku e-knjige i klasične knjige jer mogu poslužiti određenoj skupini mladih za korištenje istovremeno kako bi im potrebne informacije bile stalno pri ruci; Može se činiti kontrainuitivnim, ali dok mladi možda cijene tehnologiju i često koriste web stranice i aplikacije knjižnice, ne preferiraju nužno e-knjige. Ovaj nesporazum važan je ne samo kada se pokušava doprijeti do mladih, već i kada se dopire do drugih segmenata stanovništva. Materijali koje starije osobe koriste mogu biti prikladniji za kupnju e-knjiga od onih koje koriste mladi.

4.3. Istraživački kapaciteti

Primarna uloga knjižničara je osigurati da korisnici budu povezani s informacijama koje su im potrebne. Ako to znači da informacije žive u zbirci, dobro, ako ne, knjižničari trebaju biti podrška za korisnika i ne smiju se ustručavati uputiti svoje korisnike u drugi informacijski centar izvan vaše knjižnice. Knjižničari su most između ljudi i informacija. Ohrabrujuće je da mladi prepoznaju ovo kao vitalnu uslugu koju im knjižnice mogu ponuditi. Prema izvješću o knjižničnim navikama, navodi se da tinejdžeri i mladi smatraju da su knjižničari vrlo važni za pomoć ljudima u povezivanju s informacijama koje traže (Hunt, 2017). Ovo izvješće se možda kosi s pretpostavkom da se bilo koja informacija može pronaći unosom pojma u web tražilicu Google. Iako nas većina zna da to nije nužno tako, izvješće također dokazuje isto. Mladima nije važno samo profesionalno iskustvo knjižničara, već su i istraživački materijali koje knjižničari pružaju visoko na popisu njihovih prioriteta. To se posebice odnosi na baze podataka. Vrste baza podataka koje koriste mladi mogu se razlikovati ovisno o tome nastavljaju li svoje obrazovanje, istražuju li potencijalnog poslodavca ili uče novu tehnologiju ili jezik, ali rezultat je isti. Mrežni resursi kao što su baze podataka, a samim time i online

skup javno dostupnih web stranica, od vitalne su važnosti u zadovoljavanju potreba mladih u knjižnici. Neophodno je napomenuti da percipirana važnost istraživačke pomoći mladima nije bitna samo za percepciju onoga što ovoj skupini u tom trenutku treba. Važno je čega će se sjećati iz svojih iskustava u knjižnicama kao starije osobe kada će možda imati više utjecaja s kojim mogu poduprijeti knjižnice u svojim zajednicama. Ako se sjećaju knjižnice kao prostora koji im je pomogao doći do informacije koje su im bile prijeko potrebne u nekom razdoblju života dok su stvarali vlastiti identitet, bit će skloniji braniti knjižnice i knjižničare kada taj cilj i ostvare. Mnoge, ako ne i sve knjižnice već imaju velik broj baza podataka u svom repozitoriju koji je dostupan mladima. Isto tako, postoji i velika količina besplatnih izvora među ne tako popularnim web stranicama koji će se pokazati korisnima skupini mladih. Potreba koja postoji je osigurati učinkovitu organizaciju baze podataka i web stranica. Knjižničari bi trebali stvarati siguran sadržaj na web mjestu knjižnice, grupirajući i reklamirajući vlastite online resurse i izvore baze podataka u skladu s potrebama mladih. Društveni mediji danas su najbolja strategija za predstavljanje resursa za one koji nisu veliki korisnici knjižnice i za one koji ne znaju što knjižnica sve nudi. Ovo najbolje funkcionira kada nekoliko sljedbenika „dijeli“ ili „lajka“ objave knjižnice i tako ih ističu drugim korisnicima društvenih medija. Mladi su danas skloni korištenju Instagrama, Snapchata ili Pinteresta. Oni su izvrstan alat za isticanje zanimljivih činjenica i online članaka koji su zanimljivi mladima (Hunt, 2017).

5. Mladi i čitanje

Načela i prakse kako bi se mladi potakli na čitanje ne usredotočuju se samo na promicanje motivacije, već i na stvaranje konteksta pogodnih za postizanje motivacije i angažmana u čitanju. Utvrđeno je da ponašanje učitelja predviđa motivaciju mladih za čitanje (De Naeghel et al., 2014). Nadalje, intervencija čitanja s mladima usmjerena je na načela za koja je poznato da podupiru motivaciju (npr. suradnja, relevantnost/važnost, samoučinkovitost) uz kognitivne čimbenike (čitanje riječi i tečnost), priznajući važnost i motivacijskih i kognitivnih čimbenika kod mladih i njihovu vještinu čitanja (Kim et al., 2017).

U Ujedinjenom Kraljevstvu i Sjedinjenim Državama postoje dobri primjeri inicijativa i resursa za promicanje čitanja kod adolescenata. U Škotskoj je, na primjer, 'First Minister's Reading Challenge' uveden u srednje škole 2018. – 2019. kako bi se promicalo čitanje iz užitka. Izazov je potaknuo učenike da podijele svoje interese i zanimanja za čitanje, poboljšavajući znanje knjižničarskog osoblja o tinejdžerskoj književnosti, stvarajući privlačne prostore za čitanje i stvarajući vrijeme za čitanje iz užitka. Početni rezultati bili su pozitivni. Na primjer, 66% škola koje su sudjelovale u evaluaciji smatra da njihovi učenici više čitaju iz užitka (Scottish Book Trust, 2019).

U Sjedinjenim Državama, McGaha i Igo (2012) izvijestili su o dobrovoljnom ljetnom programu čitanja za srednjoškolce koji je uključivao nekoliko značajki koje podupiru motivaciju mladih za čitanje (npr., autonomna priroda programa, pristup zanimljivim tekstovima, relevantan materijal za čitanje o vlastitom životu, prilike za društvenu suradnju). Nakon ljetnog programa čitanja, McGaha i Igo pronašli su pozitivna izvješća studenata, uključujući angažman onih koji inače ne bi čitali tijekom ljeta.

Što se tiče resursa, 2019. godine Scottish Book Trust pokrenuo je Bookzillu, aplikaciju osmišljenu za čitanje adolescentima (u dobi od 11 do 14 godina) kako bi potaknula i podržala čitanje knjiga i pomogla im pronaći knjige koje odgovaraju njihovim interesima. U Ujedinjenom Kraljevstvu i Sjedinjenim Državama također su dostupni Accelerated Reader (AR) i myON, koji nakon pretplate studentima pružaju podršku za odabir knjiga koje

odgovaraju njihovim interesima i razini vještina (Accelerated Reader) i pristup tisućama digitalnih knjiga (mojON).

5.1. Istraživanja o čitanju

Provedeno je istraživanje u Hrvatskoj čiji je cilj bio istražiti učestalost korištenja pojedinih medija, stavove i preferencije mladih prema čitanju i ispitati mijenjaju li se čitateljske navike mladih pod utjecajem digitalnih medija. Istraživanje provedeno na uzorku od 132 učenika u dobi od 13-19 godina s područja Virovitičko-podravske, Osječko-baranjske, Bjelovarsko-bilogorske i Vukovarsko-srijemske županije. Ispitanici su bili učenici osnovnih škola i učenici srednjih škola. Istraživanja su pokazala da mladi koriste digitalne medije u svoje slobodno vrijeme, ali najviše iz zabave. 25,8% ispitanika kažu da su u prosjeku 6 sati dnevno s mobitelom, 12,9% ispitanika 6 sati dnevno za računalom, dok 65,9% ispitanika koristi socijalne mreže svaki dan. (Muller, 2021). Što se tiče čitanja, većina adolescenata (59,1%) ne čita u svoje slobodno vrijeme, a i analizom različitosti utvrđena je statistička značajna razlika u čitanju obrazovnih sadržaja, pri čemu učenici srednjih škola čitaju više obrazovnih sadržaja od učenika osnovne škole. Kada je riječ o čitanju knjiga u digitalnom obliku, samo 23,5% učenika je odgovorilo da čita knjige na ovaj način (Muller, 2021). Međutim, istraživanje je pokazalo da urbani učenici čitaju više knjiga u digitalnom obliku od učenika koji žive na selu. Iako se može zaključiti da mladi još uvijek preferiraju knjige u izvornom obliku čitanja tiskanih knjiga. Većina ispitanika (66,6%) pročitao samo nekoliko knjiga godišnje (Muller, 2021). Vjeruje se da će se digitalna izdanja također poboljšati i omogućiti čitanje zaslona bez poteškoća. Činjenica je da mladi danas sve više tipkaju, a sve manje pišu i čitaju, zbog čega se u cijelom svijetu bilježi pad čitateljske, ali i šire pismenosti. Upravo zato se moramo zapitati je li to doista društvo kakvo želimo. Teorijske analize i istraživanja trebala bi biti korisna kako za pedagošku praksu, tako i za učitelje, posebice profesore hrvatskog jezika, za otkrivanje stavova mladih prema čitanju knjiga i njihovim digitalnim izdanjima, ali i za otkrivanje interesa mladih za način na koji provode svoje slobodno vrijeme. Ni digitalizacija ne mora biti loša, ali je od velike važnosti naučiti mlade da kritički promišljaju o sadržajima koje mediji serviraju, a za to je potreban medijski odgoj. U razvoju čitalačkih navika smatramo da važnu ulogu imaju roditelji koji svojoj djeci od malih nogu čitaju slikovnice i priče te im mogu ponuditi okruženje u kojem imaju raznolik izbor literature za čitanje. Osim toga, važnu ulogu u poticanju mladih na čitanje imaju i učitelji koji trebaju probuditi svijest o tome da čitanje nije nužno dosadno. Odgajatelji bi također trebali organizirati različite

edukativno-animacijske programe koji će djecu i mlade naviknuti na kreativno provođenje svog slobodnog vremena uz knjigu. Krajnji cilj takvog programa je poticanje interesa za knjige, čitanje i razvijanje književnih interesa. Sve bi to moglo pomoći usmjeriti mlade ljude prema ovim pozitivnim životnim vrijednostima i promovirati pismenost i čitanje, kao što je Mark Twain jednom rekao: „Čovjek koji ne čita dobre knjige nema nikakve prednosti u odnosu na čovjeka koji ne zna čitati“. U ovoj izreci jasno je vidljiva vrijednost samog čitanja, ali i koliko je važno mladima skrenuti pozornost na značenje pisane riječi koju je tradicija ostavila iza sebe. Da bi se to postiglo, djecu je prvo potrebno pravilno odgojiti i usmjeriti, jer na mladima, kako kažu, svijet ostaje.

S ciljem upoznavanja čitalačkih navika učenika različitih srednjih škola u Mariboru, provedeno je istraživanje u kojem je sudjelovalo ukupno 271 učenika, od toga 66 % ženskih i 33% muških. U ovome istraživanju željelo se saznati koliko prosječno kroz mjesec dana učenici pročitaju knjiga, čita li više knjiga muški ili ženski spol, vole li učenici čitati strane ili slovenske autore, koji im je najdraži žanr te bi li htjeli unaprijediti svoje navike u čitanju. Hipoteze kojima se vodilo u istraživanju su bile da učenici pročitaju u prosjeku 2 knjige mjesečno, da djevojke pročitaju više knjiga od dječaka, učenici najviše čitaju strane autore, a krimić im je najdraži žanr. Što se tiče njihovih navika čitanja, oni ih u prosjeku žele unaprijediti.

Istraživanjem se došlo do rezultata da učenici pročitaju od 3 do 6 knjiga u mjesec dana što nije potvrdilo hipotezu kako prosječno čitaju 2 knjige. Analizirajući odgovor na pitanje koji spol muški ili ženski ima veći broj pročitanih knjiga u zadnjih mjesec dana, usporedila se aritmetička sredina odgovora oba spola - 3,66 za mladiće i 3,49 za djevojke. U rezultatima se tako došlo do pokazatelja da mladići pročitaju nešto veći broj knjiga od djevojka, a taj podatak je odbacio hipotezu da djevojke pročitaju više knjiga od mladića. Na pitanje o broju pročitanih knjiga u zadnjih mjesec dana 197 učenika (73,5% ispitanika) je odgovorilo kako su pročitali 0-3 knjige, a 37 učenika tj. 13,8% ispitanika 4 - 6 knjiga. Iz ovoga se zaključuje kako učenici čitaju 3-6 knjiga mjesečno pa se hipoteza o 2 pročitane knjige mjesečno odbacuje. Čak 88% anketiranih učenika više čita strane autore, a samo 12% preferira slovenske autore. Na pitanje o jeziku na kojem čitaju knjige, 73% učenika odgovorilo je da knjige čitaju na engleskom, a 88% učenika se izjasnilo da knjige čita na slovenskome. Ovime je hipoteza o čitanju stranih autora potvrđena. Također, rezultati istraživanja su pokazali da 55% učenika najviše čita kriminalističke i detektivske priče, dok 50% učenika najradije čita naučnu

fantastiku. Ljubavne romane voli čitati 45% učenika, 38% pustolovne romane, a 8% čita djela iz područja društvenih znanosti. Iz navedenih podataka se potvrdila hipoteza da učenici preferiraju kriminalističke priče. Na pitanje o želji poboljšavanja svojih čitateljskih navika, čak 75% učenika je potvrdno odgovorilo. Ovim rezultatom je potvrđena posljednja hipoteza. U anketnom upitniku je bilo pitanje i o omiljenim knjigama, kao i koja je posljednja pročitana knjiga. Najčešći odgovori su bili: Harry Potter, J.K.Rowling (9 učenika), Zvijezde su krive, John Green (5 učenika), Mali princ, Antoine de Saint-Exupery (4 učenika), Writte me off, Brandy Davis (3 učenika). Posljednja knjiga koju su pročitali bila je: Čudesni Felix, Andrej Hieng (9 učenika), Bili smo lažovi, E. Lockhart (4 učenika) i Harry Potter, J. K. Rowling (2 učenika).

Uzevši u obzir sve navedene podatke, zaključuje se kako mladi rado pronadu vrijeme za čitanje knjiga iako žive u vrijeme društvenih mreža, a svjesni su činjenice koliko je čitanje važno u životu (Jemenšek, 2021).

Na temu čitanja profesorica Melanija Zavec iz osnovne škole Breg, Ptuj u Sloveniji napisala je tekst „Čitanje je zakon“ u kojem ističe kako bi učitelji željeli da mladi više čitaju s osjećajima oduševljenja, da su znatiželjni jer nije važno samo čitati u školi nego svuda oko nas (Zavec, 2020). To je razlog zbog čega se učitelji trude u pokušaju približavanja mladima raznih aktivnostima kroz koja će ih motivirati na čitanje. Jedna od njih je i noć čitanja u kojoj učenik pročita knjigu s popisa nakon čega zajedno s ostalim učenicima stvara pjesme i priče, traže tajno blago, spremaju večeru, gledaju film i spavaju u školi. Osim toga, svaki mjesec knjižničarka im daje zagonetku za knjige za koju traže pravilno rješenje. Svaku godinu učenici od 1. do 9. razreda imaju priliku dobiti značku za čitanje kada moraju pročitati knjigu s popisa i predstaviti je na razne načine. Svi dobitnici značke za čitanje su gledali kratki program i susreli poznatoga pisca s kojim su imali priliku razgovarati. Dobitnici devet čitalačkih značaka su postali zlatni čitatelji za što primaju posebno priznanje i knjigu. Uz to, postoji i značka za čitanje koja se dodjeljuje učiteljima kako bi učenicima bili primjer i uzor. Tu su još razni zanimljivi projekti poput „Rastem uz knjigu“ kada učenici posjećuju gradsku knjižnicu, kao i ljetni tabori gdje se učenici upoznaju sa raznim aktivnostima uz knjige, a sami pišu pjesme i kratke tekstove. Svaki tjedan imaju zanimljivu aktivnost iz bajke i drame, kada se upoznaju s dramskim tekstovima, pripremaju kostime, a odglume i neki odlomak u čemu uživaju. Kod učenika od 6. do 9. razreda je provedena anketa u svezi čitanja. Odgovarajući na pitanje tko ili što ih privlači na čitanje, izjasnili su se kako ih na čitanje potiču sestra ili brat,

knjižničar ili sami žele nešto pročitati. Razne vrste knjiga ih privlače na čitanje: knjige o prirodi, bajke, obrazovanje... Što se tiče razloga čitanja u anketi su naveli mnoga poput: s knjigama se opuštaju, zabavljaju, u knjigama nalaze informacije i nove ideje, dobivaju nova znanja i veći vokabular. Dok neki učenici baš ne vole čitati, drugi čitaju u lošem raspoloženju. Kako bi im čitanje bilo zanimljivo, a oni više motivirani, predložili su nekoliko aktivnosti. Bilo bi im zanimljivo sudjelovati u kvizu o pročitanim knjigama, zatim natjecanje u znanju knjiga, organizacije zimskog kampa za čitanje... Anketu o čitanju autorica Zavec završava zaključkom da ukoliko želimo imati uspješno čitanje, važno je shvatiti sadržaj pročitanooga teksta. U tome moramo imati dobro znanje, biti skoncentrirani na čitanje, izdvojiti što je važno, što nije te izabrati pravi tekst. O nama samima ovisi koliko ćemo čitati, kao i naša kultura čitanja, zaključuje autorica Zavec.

Kako pak podići čitalačku pismenost, a učenike motivirati za čitanje, piše Darja Milošić koja u teorijskom djelu svog rada ističe važnost čitanja (Milošić, 2021). U zadnje vrijeme se sve više naglašavaju mogućnosti elektroničke komunikacije što je razlog manjeg interesa za pisanu riječ kod mlađih generacija i uzrok pada jezičnih vještina. Ako mozak nema dovoljnu verbalnu stimulaciju, a to iskustvo nije stekao kroz razne faze razvoja, ne razvija se pravilno. Također, čitanje je važan čimbenik uspjeha djeteta u školi i cjelokupnome obrazovanju. Njegovi najdraži čitatelji su mama i tata, baka i djed ili druge osobe koje voli. Ukoliko mu se čitalo od malih nogu, zavoljeti će čitanje i imati dobru pripremu za učenje te biti uspješno u školi. Kada pročitano slabo razumiju, čitanje izbjegavaju, stoga je važno, uz pomoć učitelja i roditelja, a u početku razdoblja čitanja kod učenika, steći pozitivan stav prema čitanju. Autorica Milošić u svome radu predlaže i aktivnosti za promicanje čitanja, poput poticanja čitanja naglas svaki dan deset minuta u kojem učenici i roditelji u čitalačku kućicu upisuju datume čitanja naglas. Svaka popunjena kućica mu donosi simboličnu naljepnicu u bilježnicu. Uz navedenu, jedna od aktivnosti je i da se spremi košarica s knjigama za učenike nižih razreda koja ide od obitelji do obitelji s ciljem promocije obiteljskog čitanja. U košarici su knjige za djecu i roditelje, kao i bilježnica u kojoj zapisuju svoje dojmove. Roditelji učenika su svake godine također pozvani na čajanku uz knjige kada im se predstavljaju nedavno objavljene korisne dječje knjige. Vrijeme je to provedeno uz čaj i kolačiće u razgovoru o omiljenim knjigama i o važnosti odvajanja vremena za zajedničko obiteljsko čitanje. Aktivnost kojoj se djeca posebno raduju u knjižnici se zove Noć u knjižnici. Tada se noć provede uz čitanje, pečenje palačinki i društvene igre, a djeca i prespavaju u knjižnici što im predstavlja poseban doživljaj (Milošić, 2021).

U mjesecu listopada učenici imaju prigodu u dječjem tjednu postati knjižničari. Oni tada odlaze u knjižnicu gdje ostaloj djeci pročitaju bajke, govore im kako se pravilno ponaša u knjižnici i koristi knjigama. Tom prilikom posuđuju knjige djeci i usput nauče što sve treba napraviti prije nego se knjiga stavi na policu. U zaključku ovog istraživanja se ističe kako se kroz uspješnu suradnju djece i roditelja može doprinijeti razvitku kulture čitanja i kvalitetnijoj pismenosti u budućnosti (Milošič, 2021).

Da je nepismenost veliki svjetski problem govore nam i podaci UNESCO-a : čak 862 milijuna odraslih u svijetu ne znaju čitati i pisati (Bučević-Sanvincenti, 2006). Stručnjaci upozoravaju još i na postojanje sekundarne ili funkcionalne pismenosti tj. razumijevanje pisanih uputstava u svakodnevnicima npr. kod popunjavanja raznih obrazaca, snalaženja u trgovini, javnim ustanovama te na tercijarnu (internetsku, računalnu, medijsku, SMS) pismenost.

Ako pogledamo statističke podatke od posljednjeg popisa stanovništva, vidjeti ćemo također da je po pitanju pismenosti i u Hrvatskoj zabrinjavajuće stanje (Bučević-Sanvincenti, 2006). Naime, 685 tisuća stanovnika u dobi iznad 15 godina nema završeno niti osnovnoškolsko obrazovanje, a 3% bez ijednog završenog razreda, a 2% stanovništva ne zna čitati i pisati. Samo 11% stanovništva ima višu i visoku stručnu spremu, dok je 22% stanovnika sa osnovnom školom. U zemljama Europske unije 36% stanovništva ima višu i visoku stručnu spremu, pa bi pismeni i čitateljski sposobni stanovnici trebali biti značajan interes svake od razvijenih zemalja u što se i Hrvatska želi ubrojiti. Ovi podaci pomažu knjižničarima sagledavanje područja svoga djelovanja budući da je zadatak knjižnica promoviranje knjige i čitanja u društvu. Ako se razvije kultura čitanja, dolazi i do motivacije za čitanje i svladava otpor prema knjizi, a uz znanje i informacije postiže se i kreativnost. Kako bi se ciljevi ostvarili fokus je na upotrebi i informacijske tehnologije u što su uključeni razni mediji. Pri tome veliku pozornost trebaju dobiti nezaposleni, djeca, stariji, marginalizirani te osobe s posebnim potrebama. Takvi programi i aktivnosti se provode u lokalnim sredinama, te suradnjom na međunarodnim projektima. Jedan od primjera je i UNESCO-v projekt Desetljeće pismenosti koji se provodio od 2003.-2012. a bio je namijenjen odraslima bez završene osnovne škole kroz aktivnosti školskih i narodnih knjižnica u koji se uključila i Hrvatska s programom Hrvatska bez nepismenih. Ovaj program su provodili Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske i Pučko otvoreno sveučilište iz Zagreba. Kod uključivanja u međunarodne projekte, važno je prihvatiti UNESCO-ve i IFLA-ine međunarodne

smjernice rada narodnih i školskih knjižnica te ih unijeti u temeljni preduvjet hrvatskog zakonodavstva (Bučević-Sanvincenti, 2006).

Na temeljima Statuta i Pravilnika o radu HKD-a, a u okviru Sekcije za narodne knjižnice Hrvatskog knjižničarskog društva osnovana je radna grupa za čitanje od šest članova 19. prosinca 2003. Osnovana je zbog toga što u Hrvatskoj nema kontinuiranoga i znanstvenoga istraživanja o perspektivi čitanja. Stoga se kroz istraživanje čitanja u narodnim i školskim knjižnicama privukla pozornost i poboljšalo zanimanje za kritične točke i unaprijedilo stanje (Bučević-Sanvincenti, 2006). Istraživanje je provedeno kako bi se uvidjelo stanje o čitateljskim navikama i interesima u školskim knjižnicama, a dobiveni rezultati bili poticaj programima i projektima čitanja svih uzrasta u osnovnoj i srednjoj školi. U Hrvatskoj su 831 osnovne i 348 srednjih škola. Ukupan fond anketiranih knjižnica ima 211.087 jedinica, a od toga su najzastupljenije dječje knjige 124.087 knjiga, potom za odrasle 33.161, AV i elektronička građa 11.424 te referentna literatura 7.846. Što se tiče prostora za čitanje u knjižnicama, školske knjižnice imaju 482 čitaonička mjesta, a mali broj knjižnica prima dnevne (7) i tjedne novine (23), mjesečnike (179), dječje časopise (150) i ostali tisak (123). Prosječan broj mjesta u knjižnici je desetak stolica što predstavlja realnu situaciju u svim školskim knjižnicama. Više čita ženski spol nego muški, što pokazuju i brojke 20.930 čitateljica i čitatelja 13.976 čitatelja. Najviše se čita beletristika 45.698, knjige iz nastavničkog fonda 35.230 i časopisa 4.040, a najmanje se služilo referentnom literaturom: (3.086). Naslovi koji se najviše čitaju izvan popisa školske lektire u osnovnoj školi su K. May, E. Kaestner te moderni hrvatski autori M. Gavran i H. Kovačević. „Priče iz Vukovara“ je najčitanija knjiga u Vukovarsko-srijemskoj županiji što pokazuje kako djecu toga područja zanimaju još uvijek ratni događaji. Srednjoškolci će izvan propisane školske lektire također izabrati sadržaje koji ih zanimaju, poput knjiga „Mi djeca s kolodvora ZOO“, Christiane F., „Na obali rijeke“, P. Coelho, „Miss maturalne zabave“, R. L. Stine. Po izboru nastavnika, najčitanije su knjige: „Da Vincijev kod“, D. Browna, „Osjeti strah, a ipak to učini“ S. Jeffers, „Učite ih da budu sretni“ R. A. Sulla itd. Nastavnici će knjigu pak izabrati po naslovu ili struci (likovni, pedagogija, psihologija) ili po pripadnosti manjini (na primjer, Mađari će čitati Kertsesza) ili po naslovu koji je trenutno popularan (Da Vincijev kod). U raspravi ovoga teksta ističe se kako bi se u budućim smjernicama trebale definirati kompetencije knjižničara u cilju kvalitetnoga promicanja čitanja, zatim spremnost na promjene, razvijene društvene vještine, a sve navedeno ukazuje na prihvaćanje cjeloživotnog učenja. Prilikom nabave novih naslova knjižničari se većinom odlučuju za ona koja se reklamiraju u sredstvima javnog

priopćavanja, umjesto desiderate kao naprikladnijem sredstvu nabavu (Bučević-Sanvincenti, 2006).

6. Rad s mladima u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj

U Hrvatskoj su knjižnice i knjižničari u posljednjim desetljećima prošlog stoljeća posebnu pozornost posvetili djeci i razvoju dječjih odjela, posebno usluga za malu djecu. Međutim, intenzitet razvoja usluga za djecu nije se nastavio i istim tempom tijekom njihovih tinejdžerskih godina kada nije bilo programa i usluga za mlade. Ne postoje studije o tome koliko djece nakon osnovne škole postaje članovima narodnih knjižnica. Razlog tome može biti činjenica da statistike koje prikupljaju službe narodnih knjižnica ne prate posebno mlade kao korisničku skupinu u knjižnici. Godine 2000. u Knjižnici Medveščak u Zagrebu otvoren je prvi odjel za mlade u Hrvatskoj što je vrlo brzo promijenilo praksu hrvatskih knjižnica. Koncept novog odjela se razvio uzimajući u obzir specifičnosti stanovništva (Stričević, Jelušić, 2010).

Mladi u knjižnici se trebaju odvojiti od djece, stoga je važno da u knjižnici imaju svoj prostor, građu i program prilagođen njihovim interesima i kulturi (Žentl Barić, Mihić, Uskok Breulj, 2022). To bi mladima pomoglo i u prevladavanju odbojnosti prema knjižnici i doživljaju knjižnice kao ugodnog mjesta opremljenoga samo za njih i gdje su dobrodošli. U IFLA-inim smjernicama stoji da bi ih uređen prostor u knjižnici potaknuo i na daljnje obrazovanje prikladno njihovim godinama, dok u „Standardu za narodne knjižnice u RH“ iz 2021. godine piše da je odjel mladih poseban odjel kojega treba imati svaka narodna knjižnica, kao i područni ogranci. Bitan razlog osnivanja odjela za mlade u knjižnici je i taj što je sve veći broj knjižnica suočen s gubitkom mladih korisnika čija nezainteresiranost leži i u nedovoljnoj i neodgovarajućoj knjižničnoj ponudi. Ukoliko želi učinkovito odgovoriti na njihove informacijske potrebe, knjižnica im mora osigurati nekoliko uvjeta. To su prije svega, odgovarajuća građa i prostor za mlade, informacijska služba u samome prostoru knjižnice, kao i u virtualnom prostoru. Mlade treba prihvatiti kao one s kojima će knjižnica surađivati u stvaranju usluga i programa uz osposobljene i pristupačne knjižničare te im ponuditi program i aktivnosti odjela za mlade koji će se odvijati i na internetu uz mnogo kvalitetnog sadržaja informativnog, zabavnog i obrazovnog karaktera. S ovom činjenicom, dolazimo i do ključnog problema društva, a to je slobodno vrijeme mladih. Istraživanjima je utvrđeno kako ga mladi

provode iznimno nekvalitetno bez kulturno-umjetničkih sadržaja. Kao primjer dobre prakse autori Žentl Barić, Mihić i Uskok Breulj ističu primjer narodnih knjižnica u Njemačkoj koje su problematiku slobodnog vremena mladih stavile u prioritet svojih odjela za mlade. S ciljem privlačenja mladih ljudi, usluge i programe su preusmjerile prema njihovim interesima, dok je obrazovanje palo u drugi plan. Knjižnična ponuda je svoje težište preusmjerila na audiovizualne i elektroničke medije, zanimljive časopise i razni drugi tisak u kojima su teme za mlade. U knjižnice su postavljeni i automate za piće i slatkiše. Sve navedeno je rezultiralo uspjehom i vratilo mlade u njemačke knjižnice (Žentl Barić, Mihić, Uskok Breulj, 2022).

U istraživanju provedenom od travnja do lipnja 2020. željelo se anketom u digitalnome obliku istražiti koliko ima odjela za mlade u hrvatskim knjižnicama te način kako se zadovoljavaju potrebe mladih korisnika u narodnim knjižnicama većih gradova, a ujedno i pronaći primjere kvalitetnoga rada (Žentl Barić, Mihić, Uskok Breulj, 2022). Došlo je 20 odgovora iz 16 knjižnica većih gradova u Hrvatskoj. Tako odjel za djecu i mlade ima 11 knjižnica, zbirku za mlade imaju tri knjižnice- Bjelovar, Čakovec i jedna knjižnica iz mreže Knjižnica Grada Zagreba. Samo tri knjižnice imaju poseban odjel za mlade (Karlovac, Vukovar i Varaždin), a druge u kojima su zajedno odjeli za djecu i mlade, istaknule su i prepoznale potrebu za osnivanjem takvog odjela. Odjeli za mlade u knjižnicama u Vukovaru i Karlovcu su otvoreni cijeli dan, dok se u knjižnici u Varaždinu radi u smjenama po danima s jednim do dva djelatnika. Niti jedna od ovih knjižnica nema dokument kojim bi se na poseban način definirale smjernice nabave građe za mlade. Knjižnični fond u sve tri knjižnice je vezan za slobodno vrijeme i interese mladih, a u Vukovaru i za obrazovne školske potrebe. Što se tiče neknjižne građe, spomenute knjižnice nude e-knjige, a odjel mladih u Varaždinu i zvučne knjige. Također, sve imaju računala s pristupom internetu, izradu dokumenta u Wordu i powerpointu kao i panele za oglase. Knjižnica u Vukovaru u ponudi ima i tablet, 3D printer, televizor, DVD uređaj i aparat za grickalice. Iz navedenoga se zaključuje kako je najraznovrsnije opremljen odjel za mlade knjižnice u Vukovaru. Djelatnici ovih triju knjižnica za mlade organiziraju razne programe koji se održavaju kroz cijelu godinu, poput tečaja stranih jezika, šahovskih turnira, predavanja o zdravlju... U njihovom osmišljavanju u Varaždinu sudjeluju- mladi, dok u Karlovcu mladi nude svoje prijedloge, a u Vukovaru je sva organizacija na djelatnicama knjižnice. Kada pak komuniciraju s mladima djelatnici se koriste Facebookom i e-poštom, mrežne stranice Knjižnice i Youtube koriste dvije knjižnice, u Karlovcu Instagramom, a u Vukovaru Instagramom i Twitterom.

Kao glavni problem rada s mladima, sve tri knjižnice ističu nezaintersiranost mladih. Kako bi mlade zadržale u knjižnicama niti jedna knjižnica od njih ne traži i formalno učlanjenje . Nekoliko knjižnica u Hrvatskoj planira osnovati odjel za mlade, stoga se u skoroj budućnosti nadamo većoj prisutnosti odjela za mlade u Hrvatskoj te da sami mladi sudjeluju u raznim sadržajima koje im nudi moderna knjižnica (Žentl Barić, Mihić, Uskok Breulj, 2022).

Slobodno vrijeme tinejdžera je važan čimbenik u životu mladog čovjeka gdje se on ostvaruje kao osoba i iskazuje svoje stavove, sklonosti i vještine (Krpan, Končić, 2019). Mladi se u slobodnom vremenu najčešće opredjeljuju za izlaske i druženje s prijateljima, ali vrlo rijetko odabiru kulturne i obrazovne aktivnosti. Od slobodnog vremena prije svega očekuju zabavu i druženje, potom učenje novih vještina te mogućnost aktivnosti u sredini u kojoj se nalaze. Sve navedeno mogu dobiti u narodnoj knjižnici, od stručnog osoblja, prikladnoga prostora te knjižničnih aktivnosti koje će im pružiti priliku ispunjavanja raznih interesa uz poticanje kreativnosti. Suradujući s mladima od važnosti je pokušati prihvatiti njihove želje te s njima izraditi programe za zabavu, ali i osobni razvoj. Također, na toj problematici je knjižničarima važno surađivati s pedagogima, psiholozima i sociolozima jer će uključivanje mladih u ponuđene programe riješiti probleme koji se kod njih javljaju u slobodnom vremenu: depresija, kockanje, delikvencija. Potrebno im je stručno vodstvo jer sami ne znaju izaći na kraj s previše slobode koja ih može odvesti u krivom smjeru (Krpan, Končić, 2019).

Živimo u vremenu u kojem se služimo tehnologijom, a dnevno obrađujemo veliku količinu podataka, pa područje kreativnosti ne smijemo zanemarivati jer je to vještina koja će u budućnosti imati prednost nasuprot umjetne inteligencije. Ako se kreativnost od knjižničara mladima nenametljivo potiče putem knjižničnih aktivnosti, rezultat su njihovi originalni radovi dramskog, likovnog, i drugog karaktera ovisno o talentima mladih koji sudjeluju u aktivnostima (Krpan, Končić, 2019).

S tim u vezi, provedeno je i istraživanje na primjeru rada s tinejdžerima u sesvetskoj Knjižnici Selčina, koja je u mreži Knjižnica grada Zagreba (Krpan, Končić, 2019). Istraživanje je o tome koliko su mladi zadovoljni knjižnicom, na koji način tinejdžeri provode svoje slobodno vrijeme te što o knjižnici misle njeni aktivni korisnici tinejdžeri i neaktivni uzevši u obzir knjižnične aktivnosti. Istraživanje je obuhvatilo četiri aktivna korisnika i četiri neaktivna u dobi od 14 do 18 godina. Cilj mu je ukazati na važnost narodne knjižnice i knjižničnih djelatnosti u slobodnom vremenu tinejdžera. Sadrži i mišljenja tinejdžera o

knjižnici i knjižničnim aktivnostima te ukazuje na važnost prilagodbe knjižničnih aktivnosti njihovim potrebama u razvoju.

Njihova percepcija se potpuno razlikuje, pa je za aktivne korisnike knjižnica mjesto druženja koje ima višedimenzionalnu vrijednost, a za neaktivne korisnike mjesto gdje se samo posuđuju i čuvaju knjige. Ako su tinejdžeri aktivni korisnici knjižnice češće će u svom slobodnome vremenu sudjelovati u aktivnostima koje pruža knjižnica jer su upoznati s onim što ona nudi. Aktivni i neaktivni korisnici imaju sasvim različite percepcije o knjižnici počevši od prvih asocijacija o knjižnici. Tako aktivne korisnike knjižnica podsjeća na vrijeme opuštanja i slobodnog vremena, a neaktivni je povezuju samo s knjigama, jer prema mišljenju knjižničara nisu upoznati s njenim aktivnostima. Bez obzira na aktivnosti koje se u knjižnici odvijaju, aktivni korisnici je smatraju mjestom gdje prije svega kvalitetno provode slobodno vrijeme, potom mjestom zabave i druženja, a tek na kraju mjestom učenja i obrazovanja. U zaključku istraživanja se ističe da se trebaju mijenjati negativne percepcije knjižnice u slobodnom vremenu tinejdžera te da rad knjižničara treba biti usmjeren u tom pravcu. Budući da su javni prostori dostupni svim stanovnicima, narodne knjižnice služe kao mjesta na kojima mladi mogu imati koristi od pozitivnog utjecaja vršnjaka, a istovremeno stvaraju korisne navike za cijeli život pod nenametljivim nadzorom djelatnika knjižnice. Ukoliko knjižničari u tome uspiju, mladi će se u knjižnici zadržati i u sljedećim razdobljima života. To će ujedno biti i svojevrsna komunikacija sa širom zajednicom što će pomoći stvoriti percepciju knjižnice kao mjesta gdje sve generacije mogu uvijek pronaći nešto za sebe (Krpan, Končić, 2019).

6.1. Korisni programi i aktivnosti za mlade u knjižnici

Ako gledamo društvenu odgovornost knjižnice, ona ima zadatak učiniti popularnim knjigu i čitanje te doprinosti formiranju čitalačke osviještenosti i ukusa. Današnje mlade knjižnica podsjeća na lektiru koju ne vole zbog čega i rijetko dolaze u knjižnicu. Čitanje im nije zanimljivo kao neki drugi sadržaji koji se promiču u medijima i potrošačkom društvu. Odnos učenika srednjih škola prema knjizi, bio je tema ankete koju je ispunilo 563 djece koja govore srpski, mađarski i hrvatski jezik iz srednjih škola u Subotici (Vojnić-Hajduk, 2015). Rezultati nisu bili iznenađujući; mladi ne dolaze često u knjižnicu jer ih podsjeća na lektiru, a za knjige koje čitaju preporuku dobivaju od vršnjaka ili na internetu.

U praksi se pokazalo kako nema potrebe organizirati programe u svezi knjige nego mogu biti i programi korisni za zajednicu i društvo. U njihovom provođenju je važno surađivati s raznim nevladinim organizacijama čiji su članovi mladi različitih interesa. Kao primjer autorica Vojnić Hajduk donosi suradnju knjižnice sa zakladom Mjesečina koja se bavi organizacijom slobodnog vremena socijalno zanemarene i ugrožene djece i mladih u tzv. klubovima Mjesečina. U ovogodišnjem programu Noć muzeja u knjižnici su sudjelovala djeca ovoga kluba iz kojeg su mladi crtači slikali ukrašavali velike ploče u dvorištu knjižnice. To su bili mladi koji su povremeno dolazili u knjižnicu, a na ovaj način im se pokazalo koliko se cijeni njihov talent i kako su dobrodošli. Uključilo ih se i u ukrašavanje ograde Narodnog kazališta, u ukrašavanje zidova ustanove za predškolski odgoj, a planiraju i druge aktivnosti. Jedan od načina rada s tinejdžerima je srednjoškolski klub za poticanje čitanja što nije ništa novo. Međutim važno je da se pravilno vodi tj. da se kroz njega srednjoškolce potakne na čitanje te prihvati njihovo mišljenje i iskustvo uz korištenje moderne tehnologije, a pritom prate interesi mladih.

Jedna od aktivnosti kluba koja se predlaže je „Book vs. Film“ u kojoj bi se razgovaralo o filmovima koji su snimljeni po knjizi. U knjižnici se nalazi Američki kutak gdje se mogu gledati ulomci poznatih filmova snimljeni po knjizi. Nakon gledanja filma uslijedila bi rasprava koliko je film uopće bio uspješan, je li nadmašio knjigu, kakav je odabir glumaca.. U isto vrijeme bi predložili knjige koje bi po njihovom mišljenju dobro izgledale na ekranu (Vojnić-Hajduk, 2015).

Također, zanimljiva aktivnost za mlade u knjižnici je i „Ja preporučujem“. To je aktivnost u kojoj se učenici sastaju u knjižnici jednom tjedno i razgovaraju o svojim omiljenim knjigama. Iznose mišljenje o lektiri tj. knjigama koje moraju obvezno pročitati. Razgovaraju o tome da li im je lektira prilagođena, koje knjige bi voljeli pročitati, a knjižničari im predlažu naslove koje su odabrali kako bi knjigu i čitanje učinili popularnim (Vojnić-Hajduk, 2015).

Mladi su skupina koja puno vremena provodi na internetu stoga bi društvene mreže trebalo bolje iskoristiti kao npr. otvoriti Facebook grupu u kojoj bi jedni drugima preporučivali knjige, o njima raspravljali, a neki bi bili i administratori grupe. Moglo bi se organizirati i zanimljive aktivnosti kao „Ovo je moj selfi“ kojega bi napravili kraj police s knjigama, potom organizirati razne kvizove, druženja s mladim piscima, sastaviti listu želja pročitanih knjiga koje knjižnica nema u ponudi... Uz to može se organizirati i natječaj „Ja to mogu bolje“ u

kojem učenici osmišljavaju naslovnice omiljene knjige uz razne likovne tehnike ili s fotografijom pomoću koje bi knjigu najbolje prikazali.

Ukoliko želimo riješiti krizu čitanja pred nama je puno posla jer se trebamo stalno mijenjati i pratiti nova otkrića iz dana u dan (Vojnić-Hajduk, 2015).

Nekoliko narodnih knjižnica u Hrvatskoj nedavno je pokrenulo čitateljske grupe kako bi izvršile ovu ključnu ulogu: okupljanje djece i tinejdžera radi kvalitetnog druženja (Kolarić et al, 2013). Članovi kluba se potiče postaviti pitanja u svezi teksta, kritički razmišljati i izraziti svoje osobno mišljenje, a sve navedeno i povezati sa prethodnim znanjem te sudjelovanje u drugim sličnim aktivnostima kao što su rasprave, kvizovi i pismeni zadaci kako bi bolje razumjeli ono što čitaju. Te aktivnosti promiču učinkovito čitanje i razvoj iskusnih čitatelja koji onda mogu i učinkovito pristupiti informacijama, bilo da su one u obliku izvrsne knjige ili udžbenika iz matematike. Promicanjem promišljene debate, klubovi njeguju kulturu razgovora i stvaraju ugodno okruženje za međuvršnjačku interakciju. Ipak, u vremenu tehnologije sve bi to trebalo raditi i virtualno. Koristeći različite web 2.0 alate, knjižnice su iskoristile ovu priliku za interakciju s ljudima. Smjernice za korištenje alata web 2.0 u knjižničnim uslugama za mlade ističu: Potaknite svoj klub mladih čitatelja da pokrene blog koji bi mogli koristiti za promicanje događaja koje organiziraju, povežite se i s klubovima u drugim zemljama. Blog je dobar medij za razmjenu ideja, mišljenja i dojmova, a također olakšava administratoru stranice da prati što ljudi objavljuju.

To su uspjele narodne knjižnice u Bjelovaru, Rijeci, Vinkovcima i Zadru. Potom su im se pridružile i Gradska knjižnica Slavka Kolara Čazma, Gradska knjižnica Marko Marulića Split te Školska knjižnica Osnovne škole Vladimir Nazor- Komletinci.

Čitateljski blog „Tragači“ je simboličan naziv čitateljskog bloga za djecu od 8 do 13 godina koja uživaju u čitanju i traženju dobrih knjiga. Pristup ove on line čitateljske grupe radu s djecom u biti je isti kao i tradicionalni čitateljski klub. Djeca, članovi „Tragača“ iznose svoja mišljenja, iskustva i stavove o pročitanim knjigama. Knjižničarke, administratorice bloga, daju teme i pitanja za raspravu o knjigama koja se čitaju svaki tjedan. Također, organiziraju se i povremene posebne aktivnosti poput on line interakcija s autorom.

Blog „Tragači“ je namijenjen djeci, stoga su tinejdžeri, članovi spomenutih knjižnica pokrenuli blog „Knjiški frikovi“ za mlade od 13 do 18 godina. Blog „Knjiški frikovi“ uređuju prvenstveno sami tinejdžeri svojim prilozima, uključujući preporuke knjiga, lijepe i duhovite

misli te autorske tekstove za razliku od „Tragača“ gdje većinu sadržaja osmišljavaju knjižničari.

Blogovi „Tragači“ i „Knjiški frikovi“ namijenjeni su za sve knjižnice hrvatskog govornog područja i njihove članove. Djeca i mladi koji ga koriste ovdje mogu sresti vršnjake iz udaljenih mjesta koji su zaljubljenici u knjige, a koji bi s njima rado podijelili svoja čitalačka iskustva, posebno kada u svome mjestu ili u knjižnici ne mogu pronaći vršnjake koji dijele njihove interese (Kolarić et al, 2013).

U tekstu „Zašto se borim za dovođenje tinejdžera u knjižnice“ autorice A. Casale opisuje kako je jednoj tinejdžerici, imigrantkinji, volontiranje u njezinoj lokalnoj knjižnici ne samo poboljšalo njezin engleski nego i uspjeh u školi te joj dalo samopouzdanje da razgovara s novim ljudima što je nju također potaknulo da svoju novu zemlju osjeća kao novi dom. Kroz svoj volonterski rad u susjednoj knjižnici stekla je par „zamjenskih baka i djedova“ kao i mnogo sjajnih prijatelja. Imala je, također, i svoje prvo učiteljsko iskustvo što je proširilo njene mogućnosti za karijeru. O tome je govorila na večeri dodjele nagrada Knjižnice općine Hillingdon (Hillingdon Borough Libraries) za mlade volontere koji podržavaju čitatelje u Ljetnom natjecanju u čitanju (Summer Reading Challengeu). Kako radno iskustvo postaje sve važnije za uspjeh u karijeri, mnogi mladi ljudi ne mogu odvojiti vrijeme ili novac potreban za rad na neplaćenom pripravničkom stažu tjednima (ili mjesecima!). Knjižnice, međutim, nude fantastične mogućnosti da sastavite svoj životopis bez značajnih vremenskih ili financijskih obveza dok pomažete drugima. Također, mladima je to fantastična prilika da upoznaju pojedince u svom susjedstvu i učenike iz drugih škola koji dijele njihove interese (Casale, 2015).

Povodom „Mjeseca hrvatske knjige“, manifestacije koja se u Hrvatskoj održavala od 15. listopada do 15. studenoga, a 2022. godine je bila posvećena mladima, u Slobodnoj Dalmaciji od 27. listopada 2022. godine objavljen je tekst autorice Leskur-Staničić pod naslovom „Nakon generacija nazvanih X, Y, Z i Alfa, vrijeme je da se posvetimo stvaranju „Generacije K: vratimo djecu knjizi koristeći njihovo tehnološko „oružje“- Instagram, TikTok“. U njemu autorica, imajući u vidu podjelu generacija, ističe kako su organizatori središnju temu manifestacije nazvali generacija K – odabравši slovo K da asocira na knjige i knjižnice te se tijekom manifestacije fokusirali na sljedeću problematiku: kako današnje mlade koji su odrasli u digitalnom okruženju zainteresirati za čitanje. Upravo o toj problematici autorica Leskur-Staničić je razgovarala s Grozdanom Ribičić, ravnateljicom Gradske knjižnice Marko

Marulić iz Splita, koja je istaknula da to rade prije svega on-line uslugama, pa se tako sa svojih računala mladi mogu ne samo učlaniti u knjižnicu nego i rezervirati, kao i posuditi knjigu. Putem Zaki Booka mogu se posuditi trenutno 994 e-knjige, a mlade nastoje pridobiti i korištenjem društvenih mreža Facebooka, Instagrama, TikToka kao i njegove specijalizirane platforme BookTok gdje se preporučuju knjige, a o njima se može i raspravljati. Na BookToku gdje se bilježi 61,9 milijardi pregleda knjiga i splitska knjižnica ima svoj profil, iz čega se može zaključiti kako prate trendove (Leskur-Staničić, 2022). Na mrežnim stranicama Knjižnica grada Zagreba može se, između ostalog, naći i niz događanja koja su u protekloj 2022. godini priredili za mlade. Tako su 2022. godinu završili s prvom radionicom popularne društvene igre Dungeons Dragons te početkom okupljanja D.D. kluba. U studenome su organizirali radionicu i predstavljanje knjige o mineralima za osnovnoškolce, a književnica Selma Parisi predstavila je knjigu „Online kučke“ u izdanju Hrvatskog društva književnika za djecu i mlade. Upriličeno je i druženje s autorom Tomislavom Zagodom na kojemu se razgovaralo o njegovim romanima za mladež, pisanju, čitanju i književnosti za mlade. Tu je još niz događanja poput predavanja za maturante o prijavi u sustav e-građani i aktiviranju elektroničke osobne iskaznice, zatim radionice o utjecaju društvenih mreža na mentalno zdravlje mladih, te posjet učenika srednje škole prilikom kojeg su se upoznali s knjižničnim programima i uslugama. Zanimljiv je čitalački klub za tinejdžere Iskra koji je osnovan u veljači 2015. s ciljem poticanja čitanja. Na zadnjem susretu su razgovarali o knjizi „Tragovi u vremenu“ naše književnice Rosie Kugli koja se susretu priključila putem Zoom aplikacije (Knjižnice Grada Zagreba).

„Knjižnica za mlade“ u Karlovcu otvorena je 11. srpnja 2003., povodom 165 obljetnice postojanja Gradske knjižnice Ivan Goran Kovačić. Ovdje možete pogledati izložbe, sudjelovati u kreativnim radionicama i radionicama stranih jezika, susresti pisce na književnim večerima, poslušati putopisna i druga zanimljiva predavanja, raspravljati o knjigama u čitateljskom klubu, učiti i družiti se.

U sklopu „Knjižnice za mlade“ od početka 2016. djeluje i Poslovno-informacijski centar (Knjižnice za mlade-Karlovac).

6.2. Rad s mladima u Gradskoj knjižnici Solin

Gradska knjižnica Solin je započela s radom 1997. godine. Sastoji se od Središnje knjižnice te ogranaka Vranjic (1999.), Mravince-Kučine (2001.) te Sveti Kajo (2005.). Rad Gradske knjižnice Solin se odvija na području grada Solina koji prema popisu stanovništva iz 2021.

ima 24.912 stanovnika što je u odnosu na 2011. godinu rast od oko 1000 stanovnika (preciznije 986) tj. 4,12% stanovnika (Popis 2021hr, 2022).

Ukoliko ste član Središnje knjižnice, člansku iskaznicu za sve usluge možete koristiti i u ostalim ograncima knjižnice: Vranjic, Mravince i Sveti Kajo. 31. prosinca 2022. godine Knjižnica je imala 2.054 člana, a to je 7,09 % više nego 2021. godinu.

U ovome istraživanju je zastupljena korisnička skupina od 14 do 25 godine. U 2022. godini je bilo 119 članova u ovoj dobnoj skupini, a u 2021. godini u toj istoj skupini je bilo 98 članova. Neki se srednjoškolci i studenti koriste iskaznicom svojih roditelja, tako da je vjerojatno ova brojka i veća.

Gradska knjižnica Solin ima poseban odjel za mlade, a poseban za djecu. Iako nema puno prostora, na odjelu za mlade se, uz knjige, mogu pročitati i časopisi za mlade. Također na svojim stranicama knjižnica mladima donosi linkove časopisa za djecu i mlade na hrvatskome, ali i na stranim jezicima: njemačkome, španjolskome, talijanskome i engleskome. Tu su i linkovi do web sjedišta e-lektire, omoguru.com (za učenike sa poteškoćama u čitanju te učenike s disleksijom, kao i ostale ljubite knjige) i omoreader.com (aplikacija za lektirne naslove dostupne na portalu e-lektira).

U svoje poslovanje knjižnica je 2021. godine je uvela posudbu e-knjige i uključila se u aplikaciju Viber preko koje korisnicima šalje obavijesti o svome radu i kulturno-animacijskim i edukacijskim aktivnostima u obliku pismenih poruka, fotografija te audio i videozapisa. Nazočna je i na Instagramu gdje objavljuje fotografije sa događanja iz knjižnice, kao i obavijesti o događanjima. Mladi multimedijalnu građu (DVD-ove i CD-ove) posuđuju u ograncima Mravince i Sveti Kajo. Učionicu gdje uče tj. Studijska čitaonicu koriste unutar Središnje knjižnice u Solinu te Teatrin gdje su tijekom cijele godine upriličene kulturno animacijske i edukativne aktivnosti.

Tijekom 2022. knjižnica je još više istaknula svoju nazočnost u virtualnom prostoru tj, svoje je sadržaje koji se održavaju u njenom prostoru ponudila korisnicima preko Facebooka i YouTube kanala što mladi posebno vole jer su oni virtualno najaktivnija korisnička skupina. Početkom siječnja 2022. godine, knjižnica je pokrenula i mobilnu aplikaciju mKnjižnica koja korisnicima omogućuje izravan pristup katalogu knjižnice, kalendaru događanja, digitalnu iskaznicu, usluge poput produženja građe, kontakte svih lokacija te odgovore na pitanja korisnika.

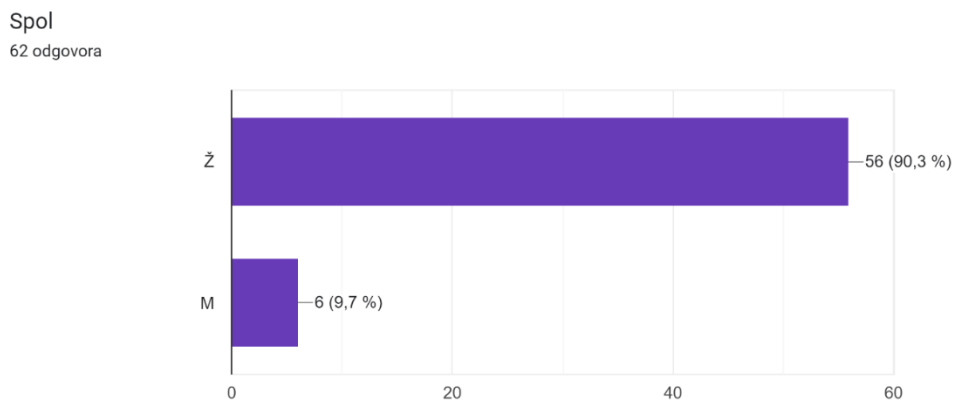
7. Istraživanje

7.1. Metodologija istraživanja

Za istraživanje knjižničnih interesa i navika mladih Gradske knjižnice Solin koristili smo se metodom web ankete, a devet anketnih upitnika podijeljeno je i u tiskanom obliku mladima koji uglavnom posjećuju naše ogranke u Mravincima, Svetom Kaju i Vranjicu. Obavijest o web anketi s poveznicom bila je postavljena na mrežnim stranicama Knjižnice Solin, društvenim mrežama Facebook i Instagram. Istraživanje je provedeno u razdoblju od 5. rujna do 12. listopada 2022. godine. Ukupno je 197 ispitanika popunilo anketu, od toga u dobi od 14 do 25 njih 62. Prvi dio ankete je bio ocjenjivanje ponude knjižnice, a u drugom korisnici su iznosili konkretne prijedloge za poboljšanje rada knjižnice. Budući da se ovakva istraživanja ne provode često u knjižnici, odlučili smo obuhvatiti sve dobne skupine kako bi dobili širu sliku i veći broj odgovora. U ovome će radu biti predstavljeni rezultati ankete ispunjene od strane mladih u dobi od 14 do 25 godina.

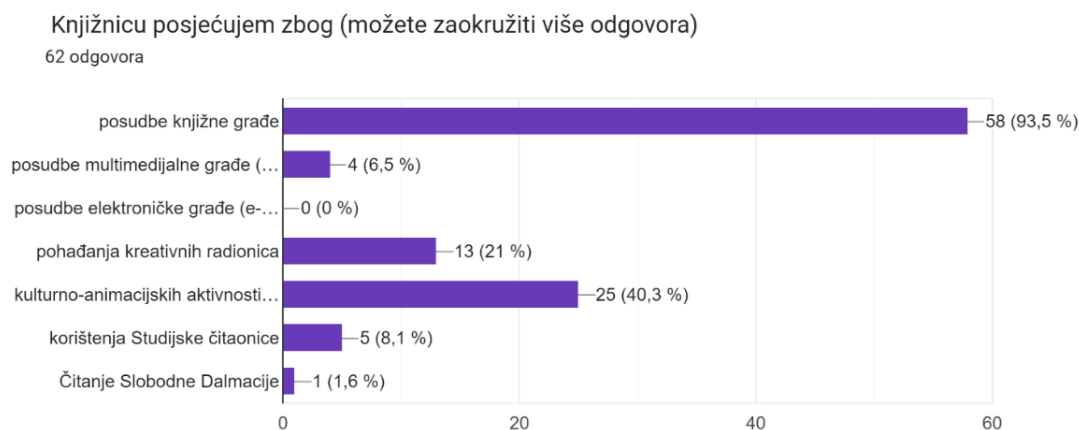
7.2. Rezultati istraživanja

Kao što je vidljivo u grafikonu anketu je ispunilo 62 mladih, od čega je 56 ženskoga spola i 6 muškoga spola. U anketi je sudjelovalo 56 posto ispitanika ženskog spola što je 90,3 % od ukupnog broja i 6 ispitanika muškog spola što je 9,7. %.

GRAFIKON 1. SPOL ISPITANIKA

Kada je riječ o razlozima zbog kojih posjećuju knjižnicu, iz grafikona 2. se vidi kako njih 58 tj. 93,5% knjižnicu posjećuju zbog posudbe knjižne građe, za posudbu multimedijalne građe knjižnicu posjećuje 4 ispitanika (6,5%), za posudbu električne građe knjižnicu posjećuje 0 ispitanika (0%), za pohađanje kreativnih radionica knjižnicu posjećuje 13 ispitanika (21%), za kulturno-animacijskih aktivnosti knjižnicu posjećuje 25 ispitanika (40,3%), za korištenje studijske čitaonice knjižnicu posjećuje 5 ispitanika (8,1%) i za čitanje Slobodne Dalmacije knjižnicu posjećuje 1 ispitanik (1,6%).

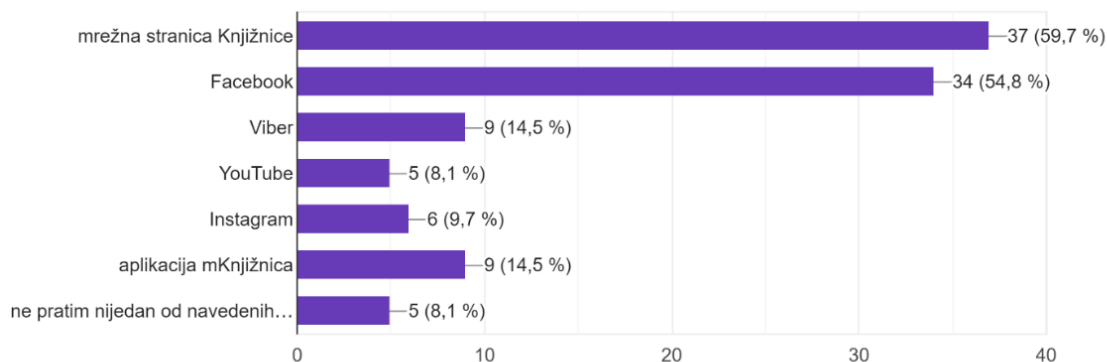

GRAFIKON 2. RAZLOZI POSJETA KNJIŽNICE

Što se tiče mreža preko kojih se prati Knjižnica, iz grafikona 3. se zaključuje kako 37 mladih (59,7%) prati mrežne stranice Knjižnice, Facebook prati 34 ispitanika (54, 8%), Viber prati 9 ispitanika(14,5%), Youtube prati 5 ispitanika (8,1%), Instagram prati 6 ispitanika (9,7%), aplikaciju mKnjižnica koristi 9 ispitanika (14,5%) i ne pratim nijedan od navedenih izjasnilo se 5 ispitanika (8,1%).

Na kojim mrežama pratite Knjižnicu (moguće je više odgovora)

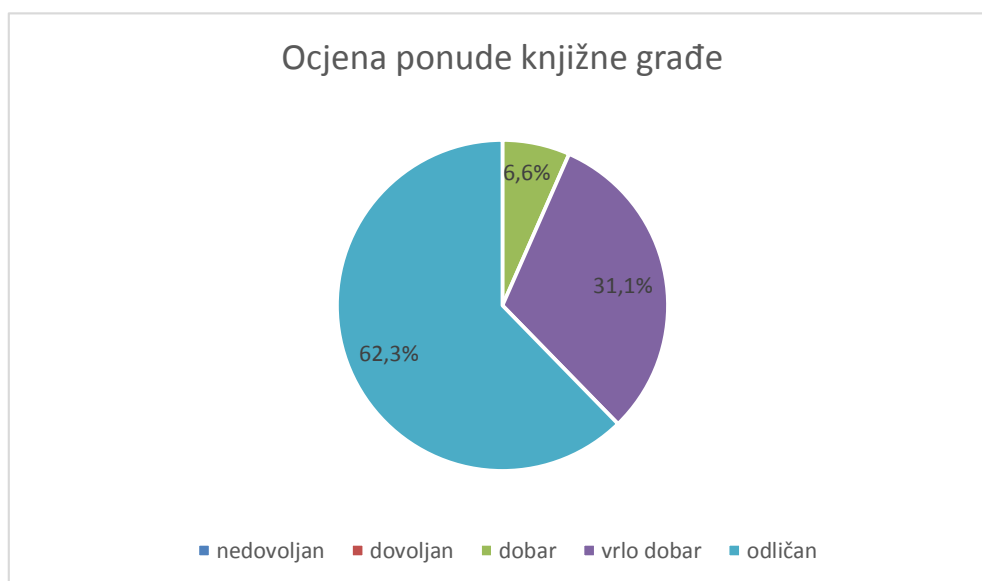
62 odgovora

GRAFIKON 3. MREŽE PREKO KOJIH MLADI PRATE KNJIŽNICU

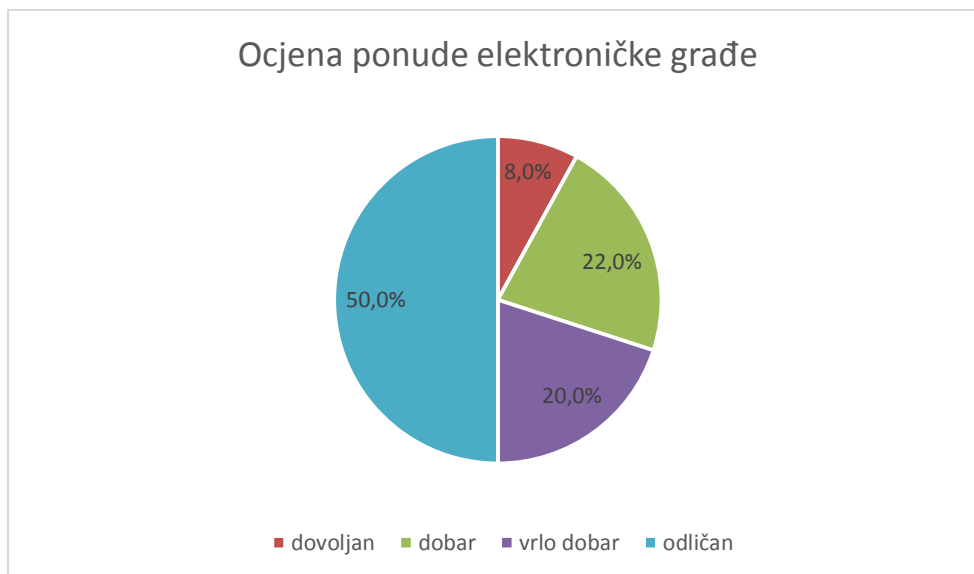
Ocjenu ponude knjižne građe dalo je 61 mladih. Iz grafikona 4. je vidljivo kako nitko od ispitanih ponudu knjižne građe za svoj uzrast nije ocijenio sa 1 i 2. Tako je 62,3 % ispitanika ponudu knjižne građe ocijenilo s 5, a 31,1% ispitanika ponudi knjižne građe je dalo ocjenu 4.

Svega 6,6 % ispitanika je ponudu knjižne građe ocijenilo ocjenom dobar. Ovo su dobri rezultati i daju uvid kako knjižnica zadovoljava ponudu knjižne građe za mlade. Međutim kako bi se ovaj dobar trend nastavio Knjižnica treba nastaviti pratiti novitete na području knjižne građe, ali i češće, barem jednom u dvije godine, provoditi istraživanjem o zadovoljstvu ponude knjižne građe.

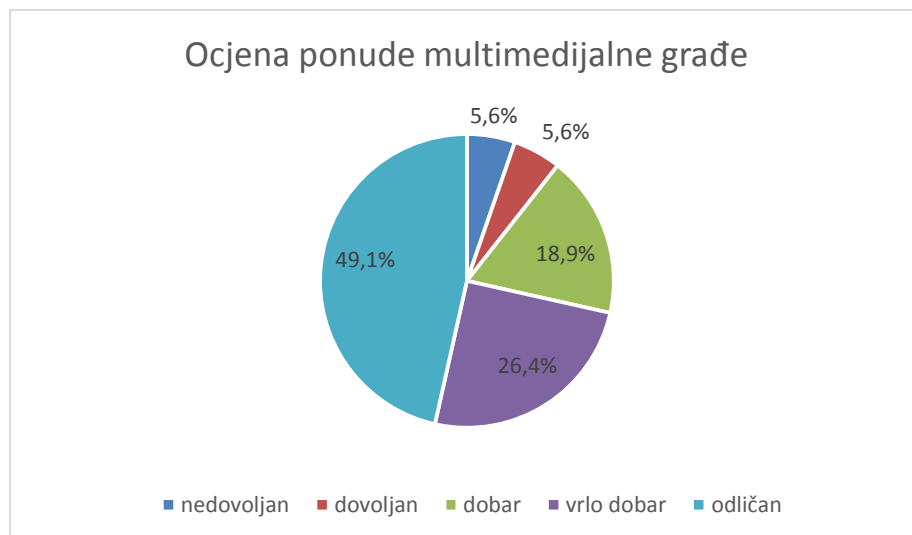
GRAFIKON 4. OCJENA PONUDE KNJIŽNE GRAĐE

Ponudu elektroničke građe (e-knjige) u grafikonu 5. je 50 % ispitanika ocjenilo ocjenom odličan, a 8 % ocjenom dovoljan, dok ni jedan ispitanik nije izjasnio ocjenom nedovoljan. Ispitanici, njih 20% je ponudu elektroničke građe ocijenilo ocjenom vrlo dobar, a 22 % ocjenom dobar. Posudba e-knjiga je pokrenuta u Knjižnici 2021. godine. Iz ovih rezultata je također vidljivo kako čak 12 ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje što pokazuje kako nisu znali ocjeniti ponudu elektroničke građe (e-knjige). Razlog tome može biti nekorištenje e-knjige ili korištenje ali i neznanje kako je ocjeniti.

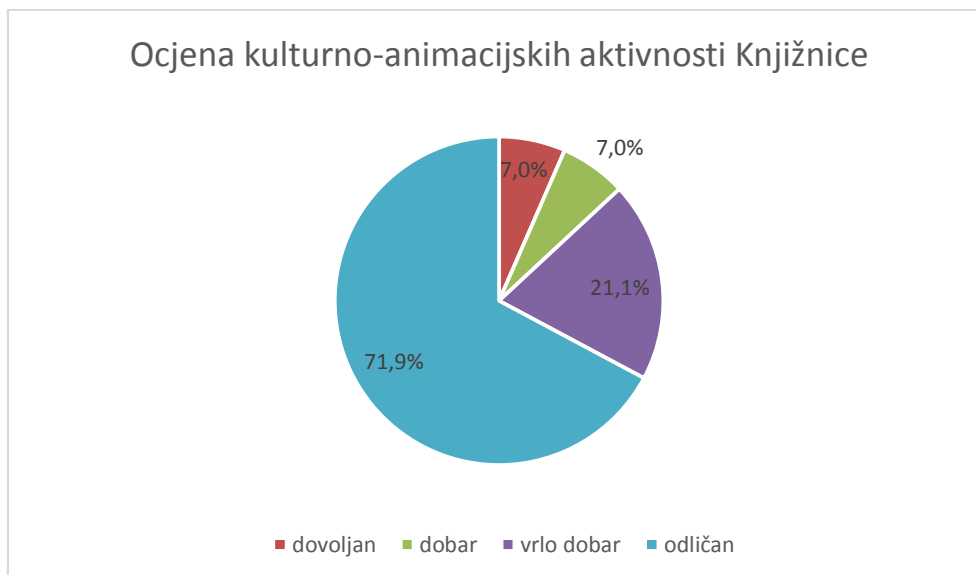
GRAFIKON 5. OCJENA PONUDE ELEKTRONIČKE GRAĐE

Iz grafikona šest je vidljivo kako je 5.6% ispitanih ponudu multimedijalne građe ocjenilo ocjenama dovoljan i nedovoljan. Ocjenu 5 za ponudu multimedijalne građe je dalo 49,1 % ispitanika, a ocjenu 4 njih 26,4 %. Ispitanici, njih 18,9 % , je ocjenom dobar ocjenilo ponudu multimedijalne građe. Ova kategorija ima najlošije ocjene što nimalo ne iznenađuje jer je ponuda multimedijalne građe u Knjižnici poprilično zastarjela i Knjižnica ne nabavlja nove naslove. Razlog tome su nedostatak finansijskih sredstava, ali i činjenica da sve veći broj korisnika Knjižnice, posebno mladih filmove gleda preko raznih digitalnih platforma.

GRAFIKON 6. OCJENA PONUDE MULTIMEDIJALNE GRAĐE

Kulturno animacijske aktivnosti u grafikonu 7. je ocjenilo 57 ispitanika od čega čak 71,9% ocjenom odličan, a ocjenom vrlo dobar 21,1% ispitanika. Ispitanici, njih 7% dalo je kulturno animacijskim aktivnostima Knjižnice ocjenu dobar i dovoljan, dok nitko nije dao ocjenu nedovoljan. Cilj kulturno animacijskih aktivnosti u Knjižnici je promicanje kulturnih vrijednosti, poticanje ljudi bez obzira na godine, na umjetnički angažman, na druženje i bolje upoznavanje sredine u kojoj žive. Pod tim aktivnostima se misli i na predstavljanje knjiga, izložbe poznatih i nepoznatih autora, prikazivanje filmova za djecu i odrasle, zanimljiva predavanja za djecu solinskih vrtića i škola.. Od 2015. se odvijaju u Teatrinu, tj. prostoru ispod Knjižnice koji je prigodno i opremljen baš za spomenute aktivnosti. Kulturno-animacijske aktivnosti u Teatrinu organizira Vesna Žižić, zaposlena kao animatorica kulturnih aktivnosti u suradnji s knjižničarima iz Knjižnice.

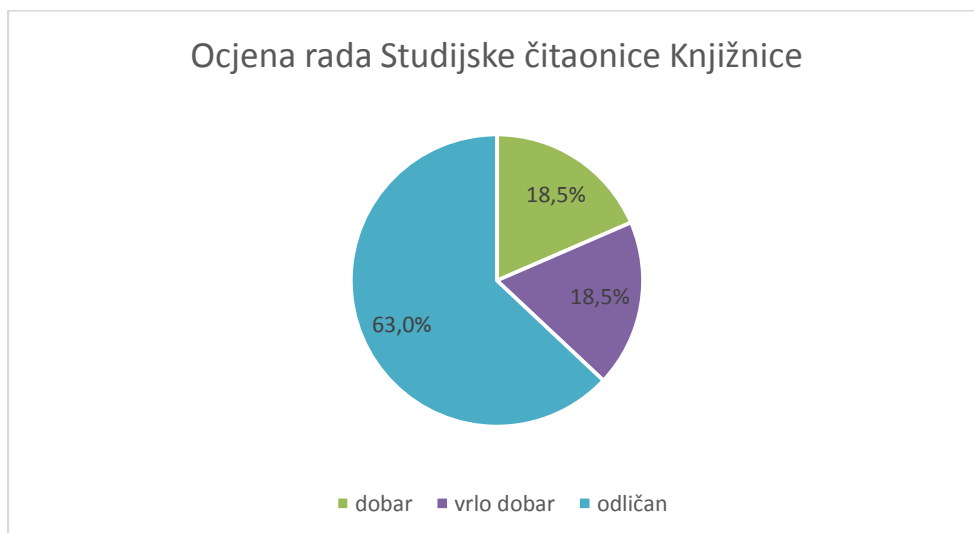
GRAFIKON 7. OCJENA KULTURNO-ANIMACIJSKIH AKTIVNOSTI

Iz grafikona 8. je vidljivo kako mladi istim ocjenama ocjenjuju kulturno-animacijske aktivnosti Knjižnice i kreativne radionice. Tako ih je 71,9 % ispitanika ocjenu odličan dalo kreativnim radionicama, a 21,1 % ispitanika ocjenu vrlo dobar. Svega 7% ispitanika dalo je kreativnim radionicama Knjižnice ocjenu dobar i dovoljan, dok nitko nije dao ocjenu nedovoljan. Cilj kreativnih radionica je poticanje kreativnosti i stvaralačkog rada kod mladih i djece. U njih spadaju izrade božićnih ukrasa i raznih prigodnih dekoracija, čestitka, crtanje pročitane priče, a vode ih knjižničari iz Knjižnice, ali i neki vanjski suradnici poput Sanje Matas, diplomiranog defektologa. Kreativne radionice doprinose boljoj posjećenosti Knjižnice, ali i njenoj promociji. Naime, nekoliko kreativnih radionica tijekom godine Knjižnica organizira s Turističkom zajednicom Solina u sklopu međunarodnih festivala.

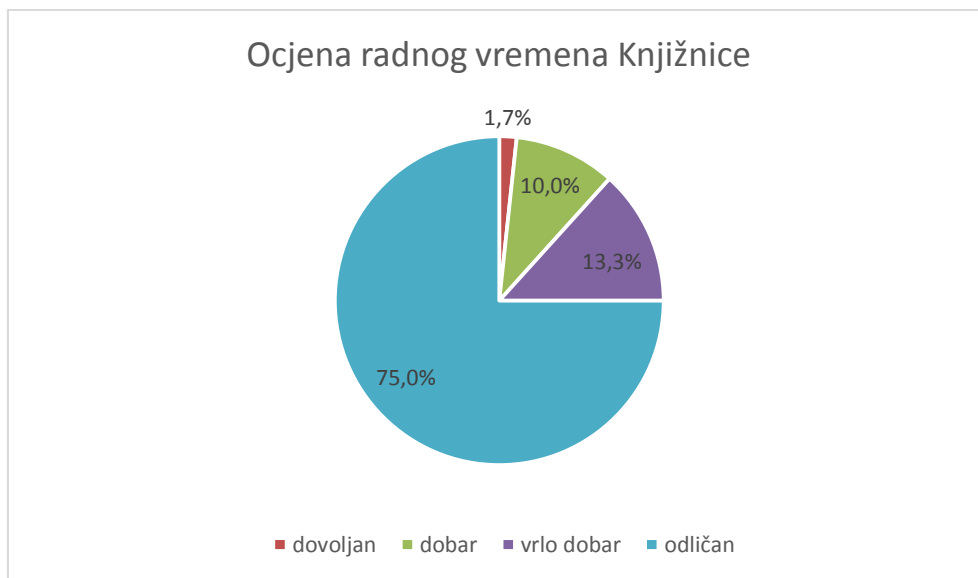
GRAFIKON 8. OCJENA KREATIVNIH RADIONICA KNJIŽNICE

U grafikonu 9 je prikaz ocjene rada Studijske čitaonice u Knjižnici. Najveći broj ispitanika, njih 63 % je rad Studijske čitaonice ocjenilo ocjenom odličan, a isti postotak ispitanika 18,5 % ocjenama vrlo dobar i dobar. Nitko od ispitanika rad studijske čitaonice nije ocjenio ocjenama dovoljan i nedovoljan.

GRAFIKON 9. OCJENA RADA STUDIJSKE ČITAONICE KNJIŽNICE

Iz grafikona broj 10 je vidljivo kako su ispitanici ocjenivali radno vrijeme Knjižnice. Njih 75% ga je ocjenilo ocjenom odličan, a 13,3% ispitanika ocjenom vrlo dobar. Ocjenu dobar radnom vremenu Knjižnice je dalo 10 % ispitanika, dok 1,7 % ispitanika smatra kako radno vrijeme Knjižnice zaslužuje ocjenu dovoljan. Radno vrijeme Knjižnice je svakim danom od 8 do 20 sati te subotom od 8 do 13 sati. Svi ogranci rade četiri dana u tjednu od čega je dva dana ujutro i dva dana popodne. Ovakvo radno vrijeme je zadovoljavajuće i nije ga potrebno mijenjati.

GRAFIKON 10. OCJENA RADNOG VREMENA KNJIŽNICE

U drugom dijelu ankete koja se sastojala od 10 pitanja ispitanici su sami pisali odgovore ,a njihovi odgovori su stavljeni u tablice.

Od 62 ispitanika njih 25 čita školsku lektiru (40,3%). Pod školskom lektinom se podrazumijeva obvezno štivo za učenike osnovne i srednje škole iz hrvatskog jezika koje oni moraju pročitati i znati protumačiti pišćeve poruke. Druga vrsta knjiga koja se najviše čita su knjige iz beletristike, njih 14 (19,3%). Tu spadaju tzv. zabavne knjige u što se ubrajaju uglavnom novele i romani svih žanrova, ponekad i pjesništvo. Treća vrsta knjiga koju mladi čitaju u Knjižnici je popularno znanstvena literatura, a čita je 10 ispitanika (16,1 %). To su knjige na temu velikih znanstvenih otkrića i tehnološkog napretka kojima je cilj populariziranje znanosti. Četvrta vrsta knjiga koju mladi iz Knjižnice čitaju su stručne knjige njih čita 8 ispitanika (12,9 %). Stručne knjige sadrže tumačenje prethodno istraženih znanstvenih dostignuća i činjenica. Peta vrsta najviše čitana od mladih Knjižnice su stripovi, a

čita ih 5 ispitanika (8,06%). U stripovima su crteži povezani s nekom pričom, a tekst je najčešće prikazan u oblačićima, ponekad i ispod crteža u kvadratu.

	Odgovori mladih (62 odgovora)
Beletristiku	14
popularno znanstvena	10
školska lektira	25
stručne knjige	8
Stripove	5

TABLICA 1. PRIKAZ REZULTATA O KNJIGAMA KOJE SE NAJVIŠE ČITAJU

Posjeduje li Gradska knjižnica Solin takvu vrstu literature u dovoljnoj količini? Na ovo pitanje ispitanici, njih 62 su davali odgovor po vrsti knjiga koja čitaju. Tako 14 ispitanika čita beletristiku, od čega 10 ispitanika smatra da knjižnica posjeduje takvu vrstu literature u dovoljnoj količini, a 4 ispitanika je mišljenja da ne posjeduje. Popularno-znanstvenu literaturu čita 10 ispitanika od čega 7 ispitanika smatra da Knjižnica posjeduje takvu vrstu literature u dovoljnoj količini, dok 3 ispitanika misli da ne posjeduje. Školsku lektiru čita 25 ispitanika, a 22 njih smatra da je Knjižnica posjeduje u dovoljnoj količini, dok 3 ispitanika smatra da ne posjeduje. Stručne knjige čita 8 ispitanika, od čega 6 ispitanika smatra da je Knjižnica posjeduje u dovoljnoj količini, a 2 je mišljenja da ne posjeduje. Stripove čita 5 ispitanika od čega 4 ispitanika misli da ih Knjižnica ima u dovoljnoj količini, a 1 mišljenja da ih nema.

	Odgovori (62)	Posjeduje	Ne posjeduje
beletristika	14	10	4
Popularno znanstvena	10	7	3
Školska lektira	25	22	3
Stručne knjige	8	6	2
stripovi	5	4	1

TABLICA 2. MIŠLJENJE ISPITANIKA O POSJEDOVANJU DOVOLJNE KOLIČINE LITERATURE KOJE ČITAJU

Mišljenje o knjigama koje bi knjižnica trebala imati u svome fondu izrazilo je 62 ispitanika. Najveći broj njih 31 (50 %) istaknuo je kako su to knjige na stranim jezicima, a 15 ispitanika (24,1%) se izjasnilo da knjižnica ima sve knjige koje im trebaju. Da knjižnica treba imati više knjiga suvremenih hrvatskih autora smatra 6 ispitanika (9,67 %), dok se 5 ispitanika (8,06%) izjasnilo za veći broj školske lektire. Jedan ispitanik (1,61 %) je mišljenja kako knjižnici u ponudi nedostaje novijih naslova koji se reklamiraju na Instagramu, a 2 ispitanika (3,22 %) da su to popularno znanstvene knjige. Također 2 ispitanika (3,22 %) su se izjasnila kako ne znaju odgovor na ovo pitanje.

	Odgovori 62
Knjižnica ima sve knjige koje mi trebaju	15
Veći broj školske lektire	5
Knjiga na stranim jezicima	31
Više knjiga suvremenih hrvatskih autora	6
Novijih naslova koji se reklamiraju na Instagramu	1
Popularno znanstvene	2
Ne znam	2

TABLICA 3. MIŠLJENJE ISPITANIKA O TOME KOJE BI KNJIGE KNJIŽNICA TREBALA IMATI U SVOJEM FONDU

O radu Studijske čitaonice mišljenje je izrazilo 61 ispitanika. Njih 31 (50,8 %) se izjasnilo da bi u sklopu studijske čitaonice trebalo napraviti zahod, a 10 ispitanika (16,1 %) je mišljenja kako je sve dobro, dok 7 ispitanika (11,2 %) misli kako bi radno vrijeme trebalo biti i subotom do 20 sati. Za bolju informatičku opremljenost studijske čitaonice se izjasnilo 5 ispitanika (8,19 %), a 3 ispitanika (4,91 %) smatra kako se treba napraviti još jedna prostorija za učenje. Više reklamirati Studijsku čitaonicu preko društvenih mreža Knjižnice je mišljenje 2 ispitanika (3,27 %), a odgovor na ovo pitanje su 4 ispitanika (6,55 %) napisala ne znam.

	61 odgovora
Radno vrijeme i subotom do 20 sati	7
Bolja informatička opremljenost	5
Napraviti wc u sklopu studijske čitaonice. Kada učim, idem na wc u kafić.	31
Napraviti još jednu prostoriju za učenje	3
Više reklamirati Studijsku čitaonicu preko društvenih mreža Knjižnice	2
Po mom mišljenju, sve je kako treba biti	10
Ne znam	4

TABLICA 4. MIŠLJENJE ISPITANIKA O RADU STUDIJSKE ČITAONICE

Na pitanje o zadovoljstvu radom knjižničnog osoblja i pomoći u svezi korištenja knjižničnih usluga odgovorio je 61 ispitanik. Čak 31 ispitanik (50,8 %) je odgovorio da je zadovoljan radom knjižničnog osoblja i da uvijek pomažu. Njih 11 (18 %) se izjasnilo da je jako zadovoljno i da su vrlo susretljivi pri upitima za korištenje usluga. Da knjižnično osoblje u Knjižnici ima dobre preporuke za knjige smatra 9 ispitanika (14,7 %), a 5 ispitanika (8,19%) kako je osoblje veoma ugodno i susretljivo, dok isti broj, njih 5 (8,19 %) iskazuje sve pohvale svim djelatnicima. Samo jedan ispitanik je napisao da nije zadovoljan s knjižničnim osobljem jer mora sam tražiti knjigu kada je gužva u knjižnici. Primjetno je također kako se određeni broj ispitanika nije izjasnio o radu knjižničnog osoblja i pomoći u svezi korištenja knjižničnih usluga nego su opisivali njihove kvalitete poput ljubaznosti, susretljivosti i ugodnosti.

	Odgovori 61
Da, uvijek mi pomažu.	31
Da, imaju dobre preporuke za knjige.	9
Osoblje je veoma ugodno i susretljivo.	5
Sve pohvale svim djelatnicima.	5

Jako zadovoljna. Vrlo susretljivi pri upitima za korištenje usluga.	11
Nisam zadovoljna s njima. Kada im je gužva, moram sam tražiti knjigu.	1

TABLICA 5. ZADOVOLJSTVO RADOM KNJIŽNIČNOG OSOBLJA I POMOĆI U KORIŠTENJU KNJIŽNIČNIH USLUGA

Ako posjećujete određena događanja u Knjižnici, koja su to događanja? Na ovo pitanje je odgovorilo 59 ispitanika. Njih 18 (30,5 %) se izjasnilo da posjećuje kazališne predstave, a 16 (27,1%) promocije knjiga. Za susrete sa književnikom se izjasnilo 13 ispitanika (22 %), klub čitatelja knjige 2 ispitanika (3,38 %), a koncerte klasične glazbe također 2 ispitanika (3,38 %). Njih 8 (13,5%) ne posjećuju nijedno događanje u Knjižnici. S obzirom da ne postoji velika razlika u odgovorima, svega 2, zaključujemo da mladi najviše posjećuju kazališne predstave i promocije knjiga.

	Odgovori 59
Promocije knjiga	16
Kazališne predstave	18
Susrete sa književnikom	13
Klub čitatelja knjige	2
Koncerte klasične glazbe	2
Ne posjećujem ništa	8

TABLICA 6. DOGAĐANJA KOJA POSJEĆUJU U KNJIŽNICI

O vrsti događanja koja bi bili zainteresirani posjećivati u Knjižnici, a kojih trenutačno tamo nema, mišljenje je dalo 49 ispitanika. Njih 16 (32,6 %) se izjasnilo za radionice kreativnog pisanja, a 9 ispitanika (18,3 %) za predavanja iz duhovnosti i psihologije. Petero ispitanika (10,2 %) bi posjećivalo Stand up komedije, a 4 ispitanika (8,16 %) prodajne izložbe umjetnika koji izrađuju nakit i umjetničke slike, dok su se tri ispitanika (6,12 %) izjasnili za susrete s ljudima različitih zanimanja poput novinara, sudaca, trenera, profesora..Za jazz

koncerte se odlučilo 3 ispitanika (6,12%), radionice o uređenju prostora 2 ispitanika (4,08 %), a da u Knjižnica ima svega dovoljno smatra 7 ispitanika (14,2 %).

	Odgovori 49
Predavanja iz duhovnosti i psihologije	9
Radionica kreativnog pisanja	16
Održavanje Stand up komedije	5
Prodajne izložbe umjetnika koji izrađuju nakit i umjetničke slike	4
Susreti s ljudima različitih zanimanja poput novinara, sudaca, trenera, profesora...	3
Jazz koncerti	3
Radionice o uređenju prostora	2
Ima svega dovoljno	7

TABLICA 7. MIŠLJENJE ISPITANIKA O VRSTI DOGAĐANJA KOJA BI POSJEĆIVALI U KNJIŽNICI

O tome koju radionicu pohađate u Knjižnici odgovorilo je 52 ispitanika. Tako se 24 ispitanika (46,1 %) izjasnilo za radionicu glume, 12 ispitanika (23 %) radionicu robotike, a 11 ispitanika (21,1 %) likovnu radionicu. Petero ispitanika (9,61 %) se izjasnilo da ne pohađa nijednu radionicu u knjižnici.

	Odgovori 52
Da, radionicu glume	24
Da, likovnu radionicu	11
Da, robotiku	12
Ne pohađam	5

TABLICA 8. RADIONICE KOJE POHAĐAJU U KNJIŽNICI

Koju biste radionicu u Knjižnici rado pohađali, a koje trenutno nema? Na ovo pitanje je odgovor dalo 54 ispitanika. Tako je 19 ispitanika (35,1 %) odgovorilo da je to radionica komunikologije, 13 ispitanika (24 %) radionica make up, 10 ispitanika (18,5 %) radionica pletenja ili kukičanja, a 8 ispitanika (14,8%) radionica hortikulture. Da odgovor na ovo pitanje ne zna, izjasnilo se 4 ispitanika (7,40%).

	Odgovori (54)
Radionicu komunikologije	19
Radionicu make up	13
Pletenje ili kukičanje	10
Radionicu hortikulture	8
Ne znam	4

TABLICA 9. MIŠLJENJE ISPITANIKA KOJU BI RADIONICU POSJEĆIVALI U KNJIŽNICI, A KOJE TRENUTAČNO NEMA

U svezi prijedloga za unapređenje rada Knjižnice u određenom aspektu zabilježen je 61 odgovor ispitanika. Njih 35 (57,3%) je odgovorilo da nema prijedloge za unapređenje rada Knjižnice, da je sa svime zadovoljno. Da bi se malo brže trebali nabavljati novi naslovi knjiga odgovorilo je 12 ispitanika (19,6 %) , dok je 9 ispitanika (14,7 %) odgovorilo da bi trebalo napraviti veliki odjel za mlade sa raznim sadržajima. Pet ispitanika (8,19 %) ne zna odgovor spomenutoga pitanja.

	Odgovori (61)
Nemam prijedloge za unapređenje rada Knjižnice. Sa svime sam zadovoljna.	35
Malo brže nabavljati nove naslove knjiga	12
Napraviti veliki odjel za mlade sa raznim sadržajima	9
Ne znam	5

TABLICA 10. PRIJEDLOZI ISPITANIKA ZA UNAPREĐENJE RADA KNJIŽNICE

7.3. Rasprava

Mladi su korisnička skupina koja dugi niz godina nije imala mjesto u knjižnici koje im pripada. Naime, ovisno o dobi mladih usluge za njih se vezuju uz odjele za djecu ili odrasle. Ako uzmemo u obzir da živimo u vrijeme svakodnevnih društvenih i tehnoloških promjena, knjižnice trebaju ići u korak sa tim i ponuditi mladima usluge i aktivnosti koje ih zanimaju, a ujedno pridonose njihovom intelektualnom i kulturnome razvoju. Ovo istraživanje je pokazalo da čak 93,5% anketiranih mladih knjižnicu posjećuje zbog posudbe knjižne građe, a do tog zaključka je došao i Hunt u svome istraživanju 2017. godine istaknuvši da 75 % mladih smatraju vrlo važnim činjenicu kako knjižnica ima knjige za posudbu koje ih zanimaju, da neke mogu brzo prelistati i napraviti bilješke. Čak 40,3% mladih knjižnicu posjećuju zbog kulturno-animacijskih aktivnosti koje se u njoj odvijaju.

Poznato je da su mladi veliki korisnici interneta, posebno društvenih mreža, a najviše koriste Instagram, Snapchat i Pinterest, Hunt, 2017. Istraživanje koje sam provela u knjižnici u Solinu je pokazalo da najveći broj mladih prati knjižnicu preko njene mrežne stranice, a potom preko Facebooka. Budući da je knjižnica u Solinu na mrežnim stranicama već dugi niz godina, taj podatak nimalo ne iznenađuje. Na ostalim društvenim mrežama poput Vibera, Youtube , Instagrama i aplikacija mKnjižnica je tek otprilike godinu ipo pa mladima očito treba vremena da ih upoznaju i prihvate. Mišljenja sam da bi trebali više pratiti trendove poput knjižnice u Splitu pa otvoriti TikTok i njegovu specijaliziranu platformu BookTok gdje se preporučuju knjige i o njima raspravlja. Podatak da bilježe 61,9 milijardi pregleda knjiga je sasvim dovoljan za pokretanje spomenute platforme. (Leskur-Staničić, 2022).

Ovo istraživanje je potvrdilo hipotezu kako mladi u knjižnici u Solinu najviše čitaju lektiru.. Knjižnica u Solinu bi stoga mogla sljediti primjer narodnih knjižnica u Njemačkoj o kojemu je pisano u teorijskom dijelu teksta, a kojemu su autori Žentl Barić, Mihić i Uskok Breulj. Prema njemu knjižnice su naglasak u svojem radu s mladima stavile na problem njihovog slobodnog vremena te u ponudu stavile audiovizualne i elektroničke medije, časopise i drugi tisak gdje su tema mladi (Žentl Barić, Mihić, Uskok Breulj, 2022). Knjižnica u Solinu bi tu ponudu trebala osuvremeniti, u skladu sa trendovima kako bi privukli još veći broj mladih u knjižnicu što se u Njemačkoj dogodilo nakon uvođenja ovih promjena.

Mladi u Solinu smatraju kako bi knjižnica trebala imati više knjiga na stranim jezicima u svojem fondu. S ovim se mišljenjem slažu i solinski knjižničari te planiraju naručiti više knjiga na stranim jezicima. Veliki broj mladih posjećuje Studijsku čitaonicu u našoj knjižnici,

posebno mladih koji žive u domovima i kao podstanari gdje nemaju mir za učenje. Velika većina njih je u anketi su izrazila mišljenje kako bi knjižnica u sklopu Studijske čitaonice trebala imati zahod jer kada tu uče idu na zahod u kafić. Ovaj problem nije moguće riješiti u skoroj budućnosti jer je prostor Studijske čitaonice relativno malen i nema mjesta za gradnju zahoda nego rješenje vidimo da koriste zahod od knjižnice koji je doduše malo dalje od onoga iz kafića, ali to ne bi trebalo predstavljati problem.

Kako Gradska knjižnica Solin ponudu e-knjige ima kroz protekle dvije godine, značajan je podatak kako 50 posto ispitanika ponudu elektroničke knjige ocijenilo ocjenom odličan.

Mladi su izrazili u anketi i zadovoljstvo sa radom knjižničnog osoblja. Bučević-Sanvincenti u svojem tekstu ističe se kako bi se u budućim smjernicama trebale definirati kompetencije knjižničara u cilju kvalitetnoga promicanja čitanja, zatim spremnost na promjene, razvijene društvene vještine, a sve navedeno ukazuje na prihvaćanje cjeloživotnog učenja (Bučević-Sanvincenti, 2006). Stoga smo mišljenja kako uz učenje i usavršavanje knjižnica može biti još bolja u svome radu što će svakako pridonijeti boljoj posjećenosti mladih, ali i ostalih korisnika.

Što se tiče događanja u knjižnici korisnici najviše posjećuju kazališne predstave. To su uglavnom predstave za odrasle, stoga bi knjižnica prema kazalištima mogla slati ponudu baš za predstave za mlade edukativnog karaktera, a u promociji predstave naglasiti kako je to predstava za mlade. Jedini problem kod toga može biti cijena predstave koja često zna biti veća od iznosa koje knjižnica izdvaja za tu svrhu. Ispitanici posjećuju i promocije knjiga kao i susrete sa književnicima koji bi se u budućnosti mogli organizirati u suradnji sa osnovnim školama s područja Solina na koje bi pozvali učenike sedmih i osmih razreda. U Solinu se u budućnosti planira i gradnja srednje škole a kada se to dogodi aktivnosti za mlade bi mogli organizirati u suradnji sa njima.

Od događanja koja bi mladi bili zainteresirani posjećivati u Knjižnici, a kojih trenutačno nema, u anketi su istaknuli da su to radionice kreativnog pisanja. Svakako, nije ih problem organizirati i to je već u knjižnici pokušano, ali je bio mali odaziv, jer su ih mladi pohađali u knjižnici u Splitu koja ih često organizira. Nakon radionica kreativnog pisanja, mladi su se izjasnili kako ih zanimaju predavanja iz duhovnosti i psihologije što će se nastojati organizirati.

Od radionica koja se održavaju u knjižnici, mladi najviše pohađaju radionice glume, a od radionica koje trenutačno nema, a koju bi rado pohađali je radionica komunikologije. Njeno bi održavanje u knjižnici trebalo planirati tijekom cijele godine, a ako se želi dobar odaziv može se pozvati poznatog stručnjaka iz svijeta komunikologije.

Posudbu multimedijalne građe je jedan dio ispitanika ocjenio niskim ocjenama što je u redu jer veliki broj filmova i cd-ova koje knjižnica ima u ponudi u našim Ograncima su stari, nisu aktualni, a razlog što nema aktualnih filmova je taj što su filmski sadržaji u novije vrijeme dostupni putem drugih medijskih platforma, pa nema potražnje za audio vizualnim sadržajima u knjižnicama.

Što se tiče prijedloga za unapređenjem rada Knjižnice u određenom aspektu, najveći broj ispitanika se izjasnio kako nema prijedloge za unapređenje rada. Međutim, 12 ispitanika smatra da bi mogli malo brže nabavljati nove naslove knjiga i napraviti veliki odjel za mlade sa raznim sadržajima. U svezi knjiga, primjedba je na mjestu i svakako će se na tome poraditi, a veći odjel za mlade bi mogli napraviti ukoliko bi dobili veći prostor za knjižnicu ili jedan od naših Ogranaka pretvorili u odjel za mlade. Prema IFLA-inim Smjernicama za knjižnične usluge za mladež se ističe kako se usluge za mlade trebaju izgrađivati u suradnji sa samim mladima (Smjernice za knjižnične usluge za mladež, 2009. str. 10-13).

U njihovom osmišljavanju u Varaždinu sudjeluju- mladi, dok u Karlovcu mladi nude svoje (Žentl Barić, Mihić, Uskok Breulj, 2022) prijedloge što je primjer kako se sve može postići uz razgovor i suradnju (Žentl Barić, Mihić, Uskok Breulj, 2022).

Iz ovog istraživanja smo došli do zaključka kako mladi posjećuju radionice glume. Stoga smo donijeli odluku da u suradnji s Narodnom knjižnicom i čitaonicom iz Klisa organiziramo manifestaciju Večer Agathe Christie: Zločin u knjižnici. Namjera je da to bude interaktivni događaj koji se održava u Knjižnici i uključuje scensku igru volontera glumaca, kao i aktivno sudjelovanje posjetitelja Knjižnice. Cilj projekta je pružiti zabavu, potaknuti kreativno razmišljanje i korištenje knjižnice, promovirati žanr kriminalistike te uvesti nove i jedinstvene usluge. Gradska knjižnica Solin ponudila je potporu u vidu izvedbe projekta u našoj županiji, a Narodna knjižnica i čitaonica Klis biti će nositelj osmišljavanja i primarne provedbe projekta. Ovakva suradnja je važna jer će poboljšati veze između dviju knjižnica te omogućiti bolju promociju događaja.

Osim toga, nadamo se da ćemo knjigu učiniti dostupnom svima, a posebno mladima. Metoda dijeljenja knjiga u javnim prostorima i knjižnicama naziva se bookcrossing. Nitko ne mora imati novac kako bi platio članarinu te posudio i vratio knjigu. Do kraja 2023. godine želimo proširiti Bookcrossing izvan zidova Knjižnice postavljanjem Bookcrossing ormarića u nekoliko solinskih kafića omogućujući tako i stanovnicima koji nisu korisnici Knjižnice da posude i vrate knjigu.

Jedna od temeljnih obveza svake narodne knjižnice, a koju zastupamo od njezina osnutka i zastupati ćemo je i u nadolazećim godinama jest poticanje čitanja. I u 2023. godini Knjižnica će nastaviti promicati čitanje u sklopu inicijative: „Svaki dan poSOLIN knjigom.“ u sklopu koje će se održati izbor najčitatelja, Noć knjige, tematske izložbe romana, čitateljski klub Kult(na)ura, noći čitanja i slušanja glazbe, poezije itd.

Također, važno nam je uključivanje mladih u humanitarni rad. Knjižnica i sljedeće godine namjerava nastaviti surađivati sa Školom likovnih umjetnosti u Splitu tako što će organizirati izložbu i dobrotvornu aukciju učeničkih radova, a prikupljene donacije namijeniti potrebitima. Dobar i kvalitetan rad Knjižnice se odvija i zahvaljujući ravnatelju Ivanu Perošu, mag. bibliotekarstva koji ima razumijevanja za sve aktivnosti i velika je podrška djelatnicima. Rezultati ovoga istraživanja su poprilično optimistični, ali ujedno pružaju uvid u sve što treba popraviti u knjižnici u Solinu.

8. Zaključak

Mladi u knjižnicama čine važnu korisničku skupinu kojoj knjižnični djelatnici trebaju posvetiti vremena. Razlog tome je što je mladenaštvo razdoblje u kojem oni sazrijevaju, suočavajući se sa brojnim promjenama u psihofizičkom polju i upravo o iskustvima iz ovog razdoblja ovisi hoće li zavoljeti knjižnicu i sve njene sadržaje ili neće. Istraživanje koje je provedeno na uzorku 62 mladih u dobi je krenulo s hipotezama:

1. Mladi u knjižnici posuđuju samo lektiru, kao i ostalu literaturu za studij.
2. U knjižnici ne nalaze sve usluge i sadržaje koji ih zanimaju.
3. Knjižničari su neljubazni i ne znaju odgovoriti na njihove upite.

Rezultati su pokazali da je prva hipoteza točna, od 62 ispitanika njih 25 čita školsku lektiru (40,3%). Što se tiče druge hipoteze- u Knjižnici ne nalaze sve usluge i sadržaje koje ih zanimaju, ona nije točna. Naime, u anketi se najveći broj mladih (57,3%) izjasnio da su zadovoljni s radom Knjižnice i da nemaju prijedloge za unapređenje rada Knjižnice. Vezano za treću hipotezu-knjižničari su neljubazni i ne znaju odgovoriti na njihove upite, rezultati su pokazali da je 50,8 % zadovoljno s radom knjižničnog osoblja te da su jako susretljivi pri upitima za korištenje usluga.

Iako mladi danas svakodnevno borave u virtualnom svijetu, rezultati ove ankete su također pokazali da knjižnicu ne posjećuju zbog posudbe elektroničke građe. Razlog tome može biti i u nedovoljnoj promociji takve vrste usluge te činjenici da je knjižničari i ne nude mladima što bi svakako trebalo ispraviti. Također, ukoliko se već nudi multimedijalna građa Knjižnica bi trebala izdvojiti novčana sredstva za to i ponuditi filmove koje bi mladi posuđivali.

Osim što se u radu donose stavovi mladih o njihovim knjižničnim praksama i navikama, pruža i smjernice kako unaprijediti postojeće te uvesti nove koje bi doprinjele boljoj posjećenosti mladih u knjižnici.

Knjižnica bi mogla provoditi programe koji su nastali u suradnji s udrugama čije djelovanje je vezano za mlade ili se samo njima bave. U smjernicama za knjižnične usluge mladih se nalazi i posjeti slavni osoba što bi mladima bilo prihvatljivo i zanimljivo. Važno je da knjižnica bude i u virtualnome prostoru, da mogu koristiti i on line katalog, a uvesti i rubriku Pitajte knjižničare. Blogove koji su sami mladi osmislili. Na ovaj način bi se spojila zabava i razvoj, a knjižnica bi postala mjesto druženja gdje rado provode slobodno vrijeme.

9. Literatura:

1. ALA. Presidential Committee on Information Literacy: Final Report, 1989. URL: <http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/publications/whitepapers/presidential>
2. American Library Association. Archived from the original (PDF) on 1 November 2013. Retrieved 28 July 2013.
3. Battles, Matthew (2003) Library: an unquiet history; p. 121
4. Beddie, J. (1930). The Ancient Classics in the Mediaeval Libraries. *Speculum*, 5(1), 3-20
5. Bučević-Sanvincenti, Lorenka. "Čitanje kao ključni čimbenik razvoja hrvatskog društva." *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 49, br. 2 (2006): 62-69. <https://hrcak.srce.hr/165681>
6. Buretić Tomljanović, Alena; Frančišković, Tanja; Krajina, Robert; Pernar, Mirjana; Prpić, Igor. Psihološki razvoj čovjeka, 2008. URL: https://portal.uniri.hr/system/publications/attachments/000/033/827/original/Psiholoski_ra_zvoj_covjeka.pdf?1385986249
7. Casale, Alexia, (2015). Why I m fighting to get teenagers into libraries, *The Guardian*, 23.05.2015.
8. Casson, Lionel (2001). Libraries in the ancient world. New Haven: Yale University Press
9. Chronology of the Ancient Nations, Translated and edited by Eduard Sachau, 2004 reprint: Kessinger Publishing
10. Celsus Library. Ancient libraries of Anatolia: libraries of Hatusha, Pergamon, Ephesus, Nysa.(Ankara): Middle East Technical University Library, 2003, pp. 33–43).
11. Cosmos: A Personal Voyage, Sagan, C 1980, "Episode 1: The Shores of the Cosmic Ocean"
12. De Naeghel, J., Valcke, M., De Meyer, I., Warlop, N., van Braak, J., & Van Keer, H. (2014). The role of teacher behavior in adolescents' intrinsic reading motivation. *Reading and Writing*, 27(9), 1547–1565. <https://doi.org/10.1007/s11145-014-9506-3>
13. Forsyth, Ellen; Quinn, Sherrey (2014). "Reading Revived: A History of Readers' Advisory Services in Australian Public Libraries" (PDF). State Library of New South Wales.
14. Geo. Haven Putnam (1962). *Books and Their Makers in the Middle Ages*.
15. Graovac, Mirjana. Adolescent u obitelji. // *Medicina fluminensis* 46, 3(2010), str. 261-266.

16. Guthrie, L. (1992). An Overview of Medieval Library Cataloging. *Cataloging & Classification Quarterly*, 15(3), 93–100
17. Hoffman, Judy; Bertot, John Carlo; Davis, Denise (June 2012). "Libraries Connect Communities: Public Library Funding & Technology Access Study 2011-2012" (PDF).
18. Hunt, Kyla, author. Library programs and services for new adults / Kyla Hunt. Santa Barbara, California : Libraries Unlimited, [2017]
19. Jemenšek, Anka. "Čitalačke navike srednjoškolaca u Mariboru." *Varaždinski učitelj* 4, br. 7 (2021): 717-727. <https://hrcak.srce.hr/264596>
20. Kaplan D.G., Melanie., 2020, How libraries are writing a new chapter during the pandemic:<https://www.nationalgeographic.com/travel/article/libraries-respond-to-coronavirus-with-book-bikes-and-virtual-festivals>
21. Kim, J.S., Hemphill, L., Troyer, M., Thomson, J.M., Jones, S.M., LaRusso, M.D., & Donovan, S. (2017). Engaging struggling adolescent readers to improve reading skills. *Reading Research Quarterly*, 52(3), 357–382. <https://doi.org/10.1002/rrq.171>
22. Kolarić, Alica, Sonja Šimić, Vjeruška Štivić i Žozefina Žentil Barić. "Čitateljski blogovi Tragači i Knjiški frikovi – usluge za djecu i mlade na Web-u 2.0." *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 56, br. 3 (2013): 91-100. <https://hrcak.srce.hr/115196>
23. Krpan, Ketii Ivana Končić. "Slobodnovremenske knjižnične aktivnosti za tinejdž." *Knjižničarstvo* 23, br. 2 (2019): 20-39. <https://hrcak.srce.hr/239586>
24. Leskur-Staničić, Jasenka (2022). Nakon generacija nazvanih X, Y, Z i Alfa, vrijeme je da se posvetimo stvaranju „Generacije K: vratimo djecu knjizi koristeći njihovo tehnološko „oružje“- Instagram, TikTok. *Slobodna Dalmacija*, 27.10. 2022.
25. Librarian to librarian., 2018: What Will Public Libraries Look Like: <https://librariantolibrarian.wordpress.com/2018/06/22/what-will-public-libraries-look-like-in-10-years>
26. Lyons, Martyn (2011). *Books: A Living History*. Los Angeles: J. Paul Getty Museum. p. 38
27. Maleš, Dubravka. *Između djetinjstva i zrelosti*. Đakovo: Temposhop, 1995.
28. McGaha, J.M., & Igo, L.B. (2012). Assessing high school students' reading motivation in a voluntary summer reading program. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 55(5), 417–427.

29. Milošič, Darja. "PODIZANJE ČITALAČKE PISMENOSTI I MOTIVACIJA ZA ČITANJE KOD UČENIKA." *Varaždinski učitelj* 4, br. 7 (2021): 643-648.
<https://hrcak.srce.hr/264372>
30. Morse, Andrew., 2019: Libraries go high-tech to stay relevant in the digital era ,
<https://www.cnet.com/news/libraries-go-high-tech-to-stay-relevant-in-the-digital-era/>
31. Müller, M: "Reading Habits of Young People in the Context of Digital Progress: An Example of Research of Republic Croatia," 2021 10th International Conference on Educational and Information Technology (ICEIT), 2021, pp. 219-225
32. Murray, Stuart (2009). *The Library: An Illustrated History*. Chicago: Skyhorse and the American Library Association
33. Murray, Stuart (2012). *Library: An illustrated history*. New York: W W Norton.
34. Murray, Stuart. *The Library: an Illustrated History*. Skyhorse Pub, 2009
35. Narodna knjižnica : IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga. / priredila radna skupina Sekcije za narodne knjižnice na čelu s Philipom Gillom, Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003).
36. Ninčević, Marjan. Izgradnja adolescentskog identiteta u današnje vrijeme. // *Odgojne znanosti* 11, 1(2009), str. 119-141.
37. Onwuemezi, Natasha., 2017: Library usage falls nearly 30% since 2005
<https://www.thebookseller.com/news/library-usage-down-298-2005-480111>
38. OurAuckland., 2019: Beyond the books – Auckland Libraries form the future:
<https://ourauckland.aucklandcouncil.govt.nz/news/2019/07/beyond-the-books-auckland-libraries-form-the-future/>).
39. Palley, W. (2012). *Gen Z: Digital in their DNA*. New York, NY: Thompson. Retrieved from: http://www.jwtintelligence.com/wpcontent/uploads/2012/04/F_INTERNAL_Gen_Z_0418122.pdf
40. Prensky, Marc. Digitalni urođenici, digitalni pridošlice, 12. 2005. URL:
<http://edupoint.carnet.hr/casopis/40/clanci/3.html>
41. Raven, James. "Libraries for sociability: the advance of subscription library." *The Cambridge History Of Libraries In Britain And Ireland*. 3 vols. New York: Cambridge University Press, 2006, p. 251-253
42. Rubin, Richard E. *Foundations of Library and Information Science* (3rd ed. 2010)
43. Rudan, Vlasta. Normalni adolescentni razvoj. // *Medix* 10, 52(2004), str. 36-39.

44. Salubi, O.G.; Ondari-Okemwa, E.; Nekhwevha, F. Utilisation of Library Information Resources among Generation Z Students: Facts and Fiction. *Publications* **2018**, *6*, 16
45. Scottish Book Trust. (2019). Evaluation of First Minister's Reading Challenge 2018/19. Glasgow: Research Scotland.
46. Smjernice za knjižnične usluge za mladež, Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009.
47. Stockwell, Foster (2001). A history of information storage and retrieval. McFarland. p. 93
48. Stričević, Ivanka; Jelušić, Srećko. Knjižnične usluge za mlade: modeli i koncepti. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 53, 1(2010), str. 1-34.
49. Survivor: the History of the Library, history-magazine.com, 2007.
50. Tacoli, C. (2012). Urbanization, gender and urban poverty: paid work and unpaid care work in the city. Retrieved from <http://www.unfpa.org>
51. Van Slyck, Abigail Ayres. Free to All: Carnegie Libraries and American Culture, 1890-1920. Chicago, University of Chicago Press, 1995.
52. Vojnić Hajduk, Ivona. 2016. „Novi Pristup U Radu S učenicima Srednjih škola“. *Vjesnik Bibliotekara Hrvatske* 58 (1-2). <https://izdanja.hkdrustvo.hr/casopisi/vbh/article/view/72>.
53. Zavec, Melanija. "Čitanje je zakon." *Varaždinski učitelj* 3, br. 3 (2020): 82-88. <https://hrcak.srce.hr/236623>
54. Žentil Barić, Žozefina, Tina Mihić i Iva Uskok Breulj. "Odjel za mlade – istraživanje hrvatskih prilika." *Knjižničarstvo* 26, br. 1-2 (2022): 259-275. <https://hrcak.srce.hr/284514>
55. The Yale Tribune, 2019: Why Public Libraries Will Stay Relevant in 2019 and Beyond [The Yale Tribune | Why Public Libraries Will Stay Relevant in 2019 and Beyondhttps](https://www.yale.edu/tribune/why-public-libraries-will-stay-relevant-in-2019-and-beyond)
56. Knjižnice Grada Zagreba: <https://www.kgz.hr/hr/za-mlade/4292>
57. Knjižnice za mlade-Karlovac: https://gkka.hr/?page_id=1971
58. Gradska knjižnica Solin: <https://www.knjiznicasolin.hr/>

Summary

Young users of the Solin City Library: opinions and practices related to library programs and services

The year 2022 was declared The European Year of Youth, and the Month of Croatian Book, which took place from the 15th October till 15th November and was dedicated to young people. Its main theme was „Generation K“ which pointed out the division of generations (generation Y, generation Z) putting an accent on books and libraries, under the title „Think of yourself - read“.

Since Solin has been declared to be the youngest city in Croatia, this work was aimed on investigating the reading interests and habits of young users of Solin Public Library with main goal of improving the existing services for young readers. The contribution of this survey is to explore the reading interests and habits of young people and to give instructions about introducing new facilities and services that will bring more young people into the library.

Keywords: young people, library interests, public libra

